

Ernst Valdemar Ravnås

Djevelens lunefullhet er henne fremmed

En syntaktisk analyse av setninger med kopulaverb og predikasjonspartikkelen *som* med og uten indirekte objekt

Masteroppgave i nordisk språkvitenskap

Mai 2019

Ernst Valdemar Ravnaas

Djevelens lunefullhet er henne fremmed

En syntaktisk analyse av setninger med kopulaverb
og predikasjonspartikkelen *som* med og uten
indirekte objekt

Masteroppgave i nordisk språkvitenskap
Mai 2019

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for språk og litteratur

Sammendrag

I denne masteroppgaven blir det gitt en syntaktisk analyse, basert på empiriske undersøkelser, av strukturen til kopulakonstruksjoner med og uten indirekte objekt i moderne norsk. Analysen som foreslås, tar utgangspunkt i analysen til Lohndal, Nygård og Åfarli i artikkelen *The structure of copular clauses in Norwegian* (2008). Deres analyse foreslår at kopulaverbet i setninger som *Jeg anser at hunden er meg trofast*, må være et tegn på at kopulaverb kan projisere en verbfrase fra V-kjernen, og siden flyttes til kjernen i en predikasjonsfrase for å danne en nødvendig predikasjonsrelasjon mellom predikatet og subjektet i setningen (Bowers, 1993). Denne oppgaven er i så måte en videreutvikling av analysen gitt i Lohndal et al. (2008).

Jeg har i masteroppgaven benyttet meg av data samlet inn via akseptabilitetsvurderinger, for å finne videre evidens for om denne analysen stemmer. Dette har jeg gjort ved å presentere en gruppe innfødte norskbrukere for ulike kopulakonstruksjoner, både med kopulaverb og predikasjonspartikkelen *som* med og uten et indirekte objekt-argument. Min underliggende hypotese har vært at dersom analysen fra 2008 stemmer, vil informantene gradere setninger med kopulaverb og indirekte objekt som akseptable, og setninger med predikasjonspartikkelen og indirekte objekt som uakseptable i moderne norsk.

Svarene viser at de to ulike leksikaliseringene av predikasjonsoperatoren (Bowers, 1993) varierer i evnen til å lisensiere indirekte objekt-argumenter. Videre viser svarene tydelige indikasjoner på at det kun er kopulaverbet som evner å lisensiere slike argument, hvilket må bety at kopulaverb kan projisere en verbfrase. Dette fordi det antas at indirekte objekt har sin kanoniske plass i <Spes, VP>. De innsamlede data har vært med på å bekrefte denne hypotesen. Setningene med kopulaverb og indirekte objekt har i det store og hele blitt gradert som akseptable av informantene. Setningene med predikasjonspartikkelen *som* og indirekte objekt har derimot blitt gradert som uakseptable av de samme informantene. Et sentralt poeng er det indirekte objektets kanoniske plass i spesifikatorposisjonen til verbfraser. Ettersom predikasjonspartikkelen *som* ikke kan lisensiere argumentposisjonen til indirekte objekt, og heller ikke inneholder en verbprojeksjon, er det rimelig å anta at den korrekte analysen til setninger med kopulaverb og indirekte objekt er en struktur som tillater, og inneholder, en verbprojeksjon med kopulaverbet generert i V-kjernen.

Forord

Nå som dette masterprosjektet er ved veis ende, er det flere personer jeg ønsker å takke. Den aller første takken går til min enestående veileder Tor Anders Åfarli. Ditt engasjement og din glede for faget gjorde at jeg allerede under emnet NORD 2242 visste at jeg ville skrive master i syntaks. Takk for de gode og motiverende tilbakemeldingene du har gitt meg underveis i dette prosjektet.

Jeg vil også utdele en stor takk til alle mine studievenner i Trondheim, som har vært med på å gi meg en uforglemmelig studietid. Spesielt takk til Espen, som har vært min trofaste studiepartner, men mest av alt en veldig god venn og støttespiller i løpet av disse fem årene i Trondheim, og ikke minst takk for noen heidundrende runder med bordtennis på Dragvoll!

Videre vil jeg gi ekstra oppmerksomhet til mine gode studievenner og lunsjpartnere, deriblant Seline, Ida, Kåre, Magnus, Sigrid og Emilie, uten dere hadde både studietiden og denne masterperioden blitt en tung affære. Familie fortjener også en stor takk, spesielt Kirsten Ravnaas som jobbet iherdig med å lære meg å forstå dobbel konsonant som barn.

Til sist vil jeg takke Gabriela – for at du er du.

Trondheim, mai 2019

Ernst Valdemar Ravnaas

Innhold

1	Introduksjon	1
1.1	Oppgavens tema og bakgrunn	1
1.2	Empirisk grunnlag og oppgavens oppbygning	2
2	Teori	4
2.1	Predikasjonsteori	4
2.2	Kopulaverbkonstruksjoner med indirekte objekt og predikativ AP	7
2.3	<i>The structure of copular clauses in Norwegian</i>	11
3	Metode og empiri	17
3.1	Akseptabilitetsvurdering	17
3.2	Informantutvalg	20
3.3	Gjennomførelse	20
3.4	Resultater	22
3.4.1	A- og C-setningene	23
3.4.2	B-setningene	24
3.4.3	B- og D-setningene	26
3.4.4	Oppsummering av resultater	27
4	Analyse	28
4.1	Analyseverktøy: Åfarli (2007)	29
4.2	En analyse av konstruksjoner med kopulaverb	32
4.3	En ekstra problematikk: flyttingsrestriksjoner	38
4.4	En analyse av konstruksjoner med predikasjonspartikkelen <i>som</i>	43
5	Konklusjon	48
6	Litteratur	50

1 Introduksjon

1.1 Oppgavens tema og bakgrunn

Målet for denne masteroppgaven er å finne en adekvat syntaktisk analyse av komplekse kopulakonstruksjoner med og uten indirekte objekt. De aktuelle kopulaelementene er kopulaverbet *være* og predikasjonspartikkelen *som*.¹ Spesifikt har målet vært å undersøke en tidligere analyse som hevder at kopulaverb kan projisere en egen verbfrase, og der det indirekte objektet genereres i spesifikatorposisjonen til verbfrasen. Noen eksempler på slike konstruksjoner er:

(1)

- a) Jeg regner med at [hunden er meg trofast] (Lohndal, Nygård & Åfarli, 2008, s. 35)
- b) Jeg regner med at [djevelens lunefullhet er henne fremmed] (Lohndal et al., 2008)
- c) Jeg betrakter at [kroppspøving er dere nyttig] (Egen eksempelsetning)

En strukturell analyse av slike setninger vil kunne gi støtte for at kopulaverbet foretar en flytting fra V-kjernen til Pr-kjernen i en egen predikasjonsfrase. Dette vil være en videreutvikling av analysene presentert i artikkelen *The structure of copular clauses in Norwegian* av Lohndal, Nygård og Åfarli (2008). For å undersøke denne analysen har jeg foretatt en akseptabilitetsvurdering med innfødte norskbrukere som informanter. Dersom setningene med kopulaverbet og indirekte objekt graderes som akseptable i moderne norsk av informantene, vil dette være med på å styrke hypotesen om at kopulaverbet har muligheten til å genereres i V-kjernen og projisere en verbfrase. Dette fordi det antas at indirekte objekt forutsetter generering i spesifikatorposisjonen til VP (Eide & Åfarli, 1999; Åfarli & Eide, 2000, 2003; Åfarli, 2007).

Informantene har også blitt presentert for tilsvarende setninger hvor kopulaverbkonstruksjonene har blitt erstattet med konstruksjoner med predikasjonspartikkelen *som*, jf. (2) under. Dersom informantene ikke aksepterer setninger med *som* og indirekte objekt på lik linje med setningene med kopulaverbet og indirekte objekt, vil dette kunne fungere som evidens for at kopulaverb blir generert direkte i Pr, uten VP. Derfor vil setninger med kopulaverbet og indirekte objekt som aksepteres, være indikasjoner på at kopulaverb kan projisere en egen verbfrase med det indirekte objektet i sin spesifikatorposisjon.

¹ Jeg vil i oppgaven skille mellom definisjonene av «kopula» og «kopulaverb». Førstnevnte vil, der det blir brukt, stå som en samlebetegnelse på kopulaverbet *være* og predikasjonspartikkelen *som*. «Kopulaverb» eller «kopulaverbkonstruksjoner» vil spesifikt vise til kopulaverbet *være* alene.

Noen eksempler på konstruksjoner med predikasjonspartikkelen *som* og indirekte objekt:

(2)²

- a) ??/*Jeg regner [hunden som meg trofast] (Lohndal et al., 2008, s. 35)
b) ??/*Jeg anser [lånet som oss litt i største laget] (Lohndal et al., 2008)
c) ??/* Jeg betrakter [kroppspøving som dere nyttig] (Egen eksempelsetning)

Jeg vil ta utgangspunkt i tidligere analyser som hevder at elementet *som* har funksjonen som *predikasjonspartikkel* i slike ikke-verbale småsetninger (Bowers, 1993; Eide, 1996; Eide & Åfarli, 1999). Det vil si at *som* anses å spille en viktig rolle i formidlingen av predikasjonsrelasjoner i ikke-verbale småsetninger i norsk. Partikkelens rolle som predikasjonsoperator (Bowers, 1993) er ikke fokuset for denne oppgaven, men heller hvorvidt denne partikkelen, på samme måte som kopulaverb, kan gi rom for et indirekte objekt i strukturen. Markeringene (??/*) foran setningene i (2) er der for å signalisere at disse setningene har en merkelig eller rent ugrammatisk struktur. Dette er blant annet basert på begrunnelsen om at det indirekte objektet ikke vil ha noen kanonisk genereringsplass i en <Spes, VP>, da de ikke-verbale småsetningene med *som*, ja, mangler et verb. Bakgrunnen for at jeg tar i bruk predikasjonspartikkelen som en motsetning til kopulaverbet, er grunnet i Eide (1996) og Eide og Åfarlis (1999) konklusjon om at kopulaverb og predikasjonspartikkelen begge er leksikaliseringer av denne samme predikasjonsoperatoren (Bowers, 1993). Hvilket av elementene som blir leksikalisert eller projisert påvirker elementene rundt, for eksempel lisensieringen av argumenter, som jeg ønsker å vise i denne oppgaven.

1.2 Empirisk grunnlag og oppgavens oppbygning

Oppgaven er skrevet innenfor en generativ forskningstradisjon (Bowers, 1993; Brøseth, 1997; Eide & Åfarli, 1999; Åfarli & Eide, 2000, 2003; Åfarli, 2007, 2017; Lohndal et al, 2008). Jeg vil derfor ikke drøfte eller problematisere det generelle teoretiske rammeverket for mitt arbeid, men heller bruke de mulighetene som foreligger i den allerede eksisterende forskningstradisjonen i tidligere grammatikker. Store deler av både det teoretiske og empiriske grunnlaget vil være tuftet på den allerede nevnte artikkelen av Lohndal et al. (2008). I denne artikkelen forsøker de tre forfatterne å undersøke hvordan kopulaverb skal analyseres i moderne norsk i en struktur hvor man antar en predikasjonsfrase (Bowers, 1993). I samme artikkel diskuterer de om kopulaverbet flytter fra kjernen til verbfrasen (V) til kjernen i predikasjonsfrasen (Pr), eller

² Informantene ble ikke presentert for setningene med (??/*) foran.

om kopulaverbet genereres direkte i kjernen til sistnevnte. Forskningen de fremlegger i artikkelen viser at universell grammatikk må gjøre rom for begge analyser, men de bemerker seg noen svært interessante konsekvenser i vekslingen mellom kopulaverb og predikasjonspartikkelen *som*, tilknyttet lisensieringen av argumentposisjoner (Lohndal et al., 2008).³

Analysene og strukturene presentert i artikkelen over er et godt teoretisk utgangspunkt for denne masteroppgaven. Jeg har i tillegg funnet det hensiktsmessig å gjennomføre en empirisk informantundersøkelse av setningene, for å forsøke å finne svar på hypotesen om at kopulaverbkonstruksjonene (1a-c) virkelig er akseptable i moderne norsk, og samtidig at de tilsvarende setningene med predikasjonspartikkelen *som* (2a-c) ikke er det. De teoriinterne argumentene som fremlegges i artikkelen, bør kunne stemme overens med hva som aksepteres av moderne norskbrukere. For meg er det liten hensikt i å jakte på «strukturen», uten at man samtidig søker etter språkets formål, nemlig å formidle mening. Den empiriske undersøkelsen vil i så måte være et bakteppe for å kunne danne begrunnende antagelser omkring de ulike setningene og analysene presentert i artikkelen av Lohndal et al. (2008) og denne masteroppgaven.

Oppgaven er oppbygd opp som følger. Jeg diskuterer relevante egenskaper ved predikasjon, kopulakonstruksjoner og indirekte objekt i kapittel 2. Her vil jeg gjøre rede for tidligere teorier og argumenter som bør legges til grunn for å kunne foreta en syntaktisk analyse av de ulike strukturene. Kapittel 3 er en redegjørelse for metodevalg, gjennomførelse av undersøkelsene og resultater. Metodekapittelet presenterer, som forklart over, en stor del av det empiriske grunnlaget jeg legger til grunn for antagelsene omkring kopulaverbets fraseprojeksjon. I kapittel 4 vil jeg foreta en analyse av konstruksjonene med utgangspunkt i Åfarlis (2007) nykonstruksjonistiske rammeteori. Her vil jeg forsøke å komme frem til hvorvidt antagelsene rundt strukturen til kopulaverb, presentert i Lohndal et al. (2008), kan sies å stemme overens med data fra informantundersøkelsen. Dette vil jeg blant annet vise ved å foreta analyser av de forskjellige setningsstrukturene, for å forsøke å knytte det empiriske opp mot det teoretiske. Avslutningsvis, i kapittel 5, vil jeg trekke noen konklusjoner basert på den foreliggende drøftingen og analysen av de forskjellige setningene. Her vil jeg også konkludere med hvilken frase kopulaverb projiseres opp fra, og om min forskning er med på å forsterke hypotesen om at kopulaverbet kan genereres i V-kjernen.

³ Se kapittel 2.3 for videre redegjørelse av deres forskning.

2 Teori

«Teorigrunnlaget utgjør en vesentlig bestanddel av den foreståelseshorisonnten som vi betrakter våre faglige observasjoner igjennom» (Hårstad, Lohndal & Mæhlum, 2017, s. 23). Dette sier Hårstad et al. om nytten av teori. Videre forklarer de at teorien fungerer som et par briller man ser verden igjennom. På samme måte skal teorien i min masteroppgave være et instrument jeg skal forsøke å forklare mine funn med. I kapittel 2 vil jeg diskutere flere essensielle egenskaper ved predikasjonsteori og kopulakonstruksjoner med indirekte objekt. Mye av det jeg presenterer, vil være basisen for analysen i kapittel 4. Jeg mener at ulikhetene mellom kopulaverbet *være* og predikasjonspartikkelen *som* i norske småsetninger kan forklares blant annet ved hjelp av en analyse basert på deler av Bowers' (1993) predikasjonsteori og nyere forskning omkring temaet av (Eide, 1996; Brøseth, 1997; Eide & Åfarli, 1999; Lohndal et al., 2008).

Teorikapittelet er inndelt som følger. I delkapittel 2.1 vil jeg forklare predikasjonsteori og predikasjonsfrasen hvor jeg vil ta utgangspunkt i Bowers (1993), men hvor jeg samtidig vil lande på en mer formålstjenlig og økonomisk struktur basert på nyere forskning om predikasjonsteori. I delkapittel 2.2 vil jeg gjøre rede for en tidligere analyse av kopulaverbkonstruksjoner med indirekte objekt og predikativ AP av Brøseth (1997). Delkapittel 2.3 tar for seg den nyere forskningen omkring kopulaverb og dets komplekse struktur som presentert i artikkelen av Lohndal et al. (2008).

2.1 Predikasjonsteori

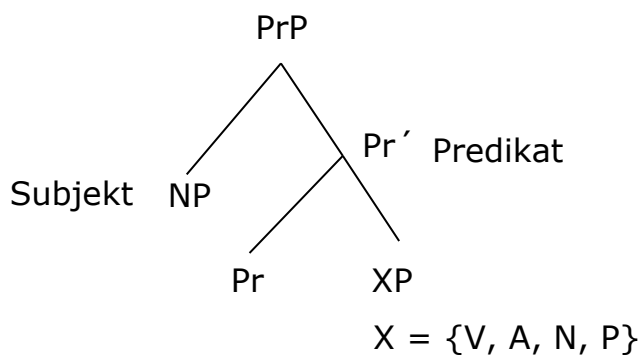
Åfarli (2017) nevner innledningsvis i sin artikkel om predikasjon at det eksisterer en eldgammel innsikt som kan spores helt tilbake til Platon om det faktum at lingvistiske uttrykk kan deles i to grupper, hvor man på den ene siden har uttrykk som nomen, adjektiv og verb som står for ting, egenskaper og handlinger, og på den andre siden uttrykk som enten kan være falske eller sanne, nemlig proposisjoner (s. 73). En proposisjon består av et subjekt og et predikat, men hvordan predikasjon skal forstås har vært et mye omdiskutert spørsmål innenfor lingvistisk forskning (Åfarli & Eide, 2003, s. 176). Et predikat er «det som utsies» om subjektet i setningen: «Descartes tenker», hvor «tenker» er predikatet. Subjektet «Descartes» viser til en entitet som blir tilskrevet en egenskap av predikatet, nemlig «det å tenke» (Åfarli & Eide, 2003, s. 176). En anerkjent lingvist som har forsket på predikasjonsteori, er John Bowers. I hans artikkel *The*

Syntax of Predication (1993) ble deler av dagens forståelse av predikasjonsteori formulert. Jeg vil kort belyse hans teori før jeg går videre og legger til rette for en nyere (Eide & Åfarli, 1999; Åfarli & Eide, 2000; Lohndal et al., 2008; Åfarli, 2017) og mer økonomisk syntaktisk modell basert på hans rammeverk.

Bowers (1993) introduserer i artikkelen sin den syntaktiske kategorien med navnet Pr, et uttrykk for *predikasjon*, som skal reflektere kategoriens semantiske funksjon, jf. (1):

(1)

Predikasjonsfrasen (Bowers, 1993, s. 595)

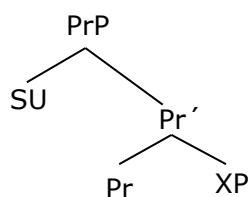

Bowers (1993) forklarer at i kjernen av denne predikasjonsfrasen (Pr) finner man en *predikasjonsoperator* (s. 595). Syntaktisk fungerer denne operatoren som en kjerne som projiserer opp til et frasenivå (PrP) (2a). Fra et semantisk synspunkt tar operatoren en egenskap og gjør denne om til et predikat. Det vil si at predikasjonsoperatoren kan sies å betegne en funksjon fra en egenskap $\langle \pi \rangle$ til en ny funksjon fra en entitet $\langle e \rangle$ til en proposisjon $\langle p \rangle$, d.v.s $\langle \pi, \langle e, p \rangle \rangle$ (Bowers, 1993, s. 647-653), jf. (2a-b) illustrert i (Åfarli, 2017, s. 76):

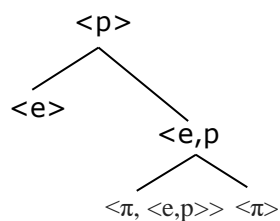
(2)

Predikasjonsoperatoren

a.

b.

Åfarli (2017) nevner at predikasjonsoperatoren er instrumentell i utformingen av proposisjoner, og den er derfor en universell funksjon i alle naturlige språk. Hver setning må uttrykke en form for predikasjon, og en predikasjonholdig funksjon (predikasjonsoperatoren) er derfor en betingelse for utformingen av et predikat, hvilket igjen impliserer at den er en betingelse for utformingen av en setning (Åfarli, 2017, s. 76).

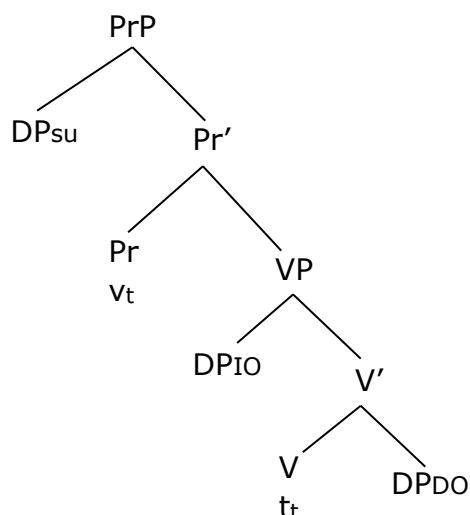
Bowers (1993) forklarer at teorien om Pr løser flere problemer: (1) Den løser problemet knyttet til eksterne argumenters posisjon (Bowers, 1993, s. 596). Alle setninger må, i alle fall i moderne norsk, ha et subjekt. Subjektsposisjonen må fylles, i motsetning til for eksempel det direkte objektet, hvis realisering er knyttet til hvorvidt verbet tar et internt argument, eller om setningens ramme rommer posisjonen til det direkte objektet.⁴ Åfarli og Eide (2000) forsøker å forklare dette ved å se på predikasjonsoperatoren som en proposisjons-bygger, som fungerer uavhengig av om setningen har et semantisk subjekt eller ei. I dannelsen av en proposisjon åpnes det alltid opp en ekstern argumentposisjon, som fylles av et formelt subjekt i det tilfellet at et subjekt ellers ikke eksisterer (Åfarli & Eide, 2000, s. 32-33). Videre argumenterer de for at subjektet blir satt inn i spesifikatorposisjonen til kjernen som inneholder en predikasjonsoperator, for eksempel <Spes, PrP> (Åfarli & Eide, 2000, s. 41). (2) Det andre problemet teorien løser, er å finne en passende knute for småsetningskonstruksjoner innenfor X-bar-teori; en småsetning (SS) er en PrP, enkelt forklart (Bowers, 1993, s. 596). (3) Den løser også spørsmålet om statusen til elementet *as/som* i setninger som: *Jeg anser Kirsten som snill/I regard Kirsten as kind*. Bowers (1993) forklarer at *as/som* i SS-konstruksjoner er leksikalske realiseringer av Pr (s. 596).

I videreutviklingen av Bowers' (1993) analyse konkluderer Eide (1996), Eide og Åfarli (1999) og Åfarli og Eide (2000) med at kopulaverb er det verbale motstykket til predikasjonspartikkelen *som*. Dette betyr at kopulaverb er en leksikalsk realisering av predikasjonsoperatoren hvor, av selvstendige grunner, en verbal kjerne er påkrevd (Åfarli & Eide, 2000, s. 31). Bowers (1993) antok at det direkte objektet må genereres i <Spes, VP>, parallelt til subjektet i <Spes, PrP>, og han referer til direkte objekt som «sekundære subjekt» (s. 597). Jeg vil derimot, i tråd med Eide og Åfarli (1999), Åfarli og Eide (2000), Åfarli (2007) og Lohndal et al. (2008), forkaste Bowers' (1993) idé om at det direkte objektet blir generert i <Spes, VP>, og konkludere med, i likhet med arbeidene nevnt over, at den kanoniske posisjonen til DO er <Komp, VP>. Dette vil forenkle analysen av indirekte objekt (IO) i forhold til Bowers' teori. Jeg vil anta i tråd med Eide og Åfarli (1999), Åfarli og Eide (2000, 2003), Åfarli (2007) og Eik

⁴ Se delkapittel 4.1 for kommentarer knyttet til Åfarli (2007) sin teori om syntaktisk-semantiske rammer.

(2014) at IO blir generert i <Spes, VP>. Jeg henviser til trestruktur (3) under for riktig representasjon av en slik struktur.⁵ I den videre analysen i oppgaven vil jeg også anta at IO blir basegenerert i <Spes, VP>. Jeg vil ikke gå nærmere inn på diskusjonen knyttet til Bowers' (1993) struktur her, men jeg henviser leseren til Eide og Åfarli (1999) for den aktuelle diskusjonen knyttet til objektenes plass i Bowers' (1993) teori.

(3)

2.2 Kopulaverbkonstruksjoner med indirekte objekt og predikativ AP

Delkapittel 2.2 vil være en gjennomgang og introduksjon til et tidligere forsøk på analyse m.h.t komplekse kopulaverbkonstruksjoner i norsk av Heidi Brøseth (1997). Motivasjonen for å tildele oppmerksomhet til tidligere teorier, er å undersøke hvilke tidligere analyser som har blitt foreslått for å analysere slike konstruksjoner. Spesielt interessant er det å undersøke hvilke eventuelle problemer disse teoriene har støtt på. Samtidig vil tidligere teorier kunne avdekke og bidra til interessante data. Brøseth (1997) sa dette om fordelene ved å sette seg inn i andres tidligere arbeid: «Man kan forbedre og videreutvikle teorier man synes fungerer, mens man må avvise andre teorier på grunn av tungtveiende motargument» (s. 25). Jeg har valgt å presentere to eksempelsetninger under; begge er hentet fra Brøseths hovedoppgave. De fleste av hennes setninger har hun igjen hentet fra diverse korpus i 1997. Jeg henvender leseren til Brøseth (1997, s. 128) for omtaler av de aktuelle korpus.

⁵ TP- og CP-nivåene er ikke vist i denne strukturen, men jeg antar at de er en del av en større funksjonell analyse utenfor predikasjonsfrasen. De vil derimot ikke være av interesse for den videre analysen, og er derfor hverken vist her eller siden i masteroppgaven.

I Brøseth (1997) sin hovedfagsoppgave tar hun for seg en semantisk og strukturell analyse av prototypiske dobbelt objekt-konstruksjoner, men også andre konstruksjoner som synes å inneholde et indirekte objekt, blant annet kopulaverbkonstruksjoner. Disse kopulaverbkonstruksjonene har hun valgt å kalle for indirekte objekt med predikativ AP, ettersom setningene ikke inneholder dobbelt objekt. Jeg har kun valgt å presentere hennes eksempelsetninger med indirekte objekt etterfulgt av predikativ AP (hun tar også for seg eksempler med IO etterfulgt av predikativ NP), da det er slike typer setninger jeg har undersøkt. Alle setningene hennes er ikke tatt med i presentasjonen under. Årstallene i parentesene viser til når setningene ble produsert (4):

Kopulaverb med predikativ AP (Brøseth, 1997, s. 74)

(4)

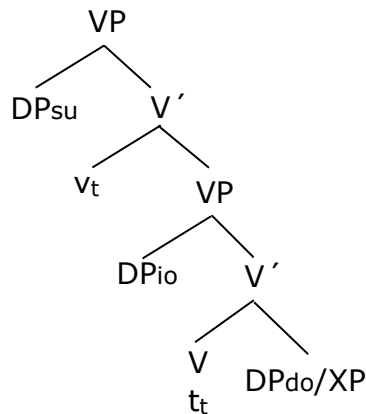
- a. Kvinnesjælen er *Dem* vist aldeles fremmed (1921)
- b. Men jeg ser at jeg ikke er *deg* kjær (1997)

Brøseth forklarer at denne typen setninger ofte gir et gammelmodig inntrykk.⁶ Videre nevner hun at setningstypen er uvanlig i både daglig tale og skriftspråk. Hun mener likevel at setninger som (4b) tyder på at setningstypen ikke er helt utgått på dato, og kan derfor ikke avfeies som «faste uttrykk» da de virker produktive (Brøseth, 1997, s. 74). I dag er setningen i (4b) over 20 år gammel, og jeg kan derfor ikke si noe om dens produktivitet i dag, men jeg vil henvise leseren til underkapittel 3.4.2 og 3.4.3, hvor jeg presenterer resultater fra informantundersøkelsen min som tyder på at denne typen kopulaverbkonstruksjoner kan være akseptable i moderne norsk også i dag.

Brøseth (1997) ønsket å forene alle konstruksjonene med indirekte objekt eller dobbelt objekt i én og samme rekursive VP-struktur, jf. (5) (s. 83).

⁶ Se fotnote 12 (s. 33). Brøseth fant spor som tilsier at denne «gammelmodige» tolkningen av disse setningene strekker seg langt tilbake i det norske språket.

(5) Rekursiv VP-struktur

Brøseth tar også utgangspunkt i Bowers' (1993) predikasjonsteori for å forklare og forene relasjonene mellom de semantiske konstituentene og de grammatiske. Brøseth (1997) velger derimot, i motsetning til strukturen til Bowers (1993) og Lohndal et al. (2008), å inkorporere predikasjonsoperatoren i den ytterste VP-kjernen. Dette valget baserer hun på at alle setninger som inneholder et verb også inneholder predikasjon (Brøseth, 1997, s. 87). Hun nevner likevel følgende i en fotnote: «Småsetninger og som-predikativer som ikke har noe verb, vil realisere operatoren på andre måter» (Brøseth, 1997, s. 87). Ettersom flere av setningene og konstruksjonene jeg skal undersøke, inneholder småsetninger og *som*-predikativer, har jeg derfor valgt å operere med predikasjonsfrasen, i likhet med strukturen til Lohndal et al. (2008) som presenteres i delkapittel 2.3, og strukturen til Åfarli (2007) som presenteres i delkapittel 4.1.

Brøseth (1997) tar utgangspunkt i at kopulaverbet⁷ er en leksikalisering av predikasjonsoperatoren. Semantisk tolker Brøseth de kursiverte frasene i (4) som «rene» *experiencer*-roller (1997, s. 75). Et av eksemplene hennes (4a) viser at *dem* vil være personen som opplever kvinnesjelen som noe fremmed. Dette mener hun er i tråd med den semantiske rollen til indirekte objekt hun ellers skisserer i hovedfagsoppgaven sin. På denne måten ønsker hun å illustrere at de interne argumentene ikke arter seg ulikt i dobbelt objekt-konstruksjoner og kopulaverbkonstruksjoner. Brøseth antar at kopulaverb ikke inneholder noen form for leksikalsk innhold. Dette mener hun resulterer i at det indirekte objektet **kun** mottar sin semantiske rolle ut fra posisjonen det står i: «Det indirekte objektet har ingen annen tolkningsmulighet enn *experiencer* i disse konstruksjonene» (Brøseth, 1997, s. 77).

⁷ Denne analysen av kopulaverbet som en leksikalisering av predikasjonsoperatoren skiller seg fra Bowers' analyse, som hevder at kopulaverb blir generert utenfor PrP (Eide & Åfarli, 1999, s. 167).

Videre viser Brøseth (1997) at det fint lar seg gjøre å fjerne de kursiverte leddene i (4), slik at setningene blir stående som subjekt-verb-predikatspredikativ, jf. (6a) under. De kursiverte leddene er derfor ikke obligatoriske (Brøseth, 1997, s. 76). Således ligner de på indirekte objekt som forekommer sammen med verb som *sende* og *hende*. Det predikative leddet er derimot umulig å sløyfe dersom det indirekte objektet står i setningen, jf. (6c). Dette tar hun som videre tegn på at de kursiverte leddene etter kopulaverbet i slike konstruksjoner må være indirekte objekt (Brøseth, 1997, s. 112).

(6)

- a. Kvinnesjælen er vist aldeles fremmed
- b. Kvinnesjælen er Dem vist aldeles fremmed
- c. *Kvinnesjælen er Dem

Brøseth antar at setningene (4) struktureres på samme måte som andre dobbelt objekt-konstruksjoner. Strukturelt sett vil det indirekte objektet stå i samme posisjon, spesifikator til den innerste VP-en (5), som i de andre dobbelt objekt-konstruksjonene hun foretar en analyse av i hovedfagsoppgaven (Brøseth, 1997, s. 115).

Det vil si at Brøseth (1997) antok i sin analyse at kopulaverb må kunne projisere en egen verbfrase for å kunne tilegne plass til det indirekte objektet. Det hun unnlot å gjøre rede for i analysen av komplekse kopulaverbkonstruksjoner med indirekte objekt og predikativ AP, er predikasjonsforholdet mellom subjektet *hunden* og den predikative adjektivfrasen i kopulaverbkonstruksjoner med indirekte objekt og predikativ AP som *Hunden er meg trofast*. I hennes rekursive VP-struktur vil ikke predikasjonsforholdet mellom *hunden* og *trofast* komme tydelig frem. En struktur som gjør rede for dette predikasjonsforholdet, og den opprinnelige plassen til subjektet *hunden* i setningen over, blir foreslått i delkapittel 2.3. Jeg vil på bakgrunn av dette ikke bruke Brøseths foreslåtte rekursive struktur av komplekse kopulaverbkonstruksjoner i min analyse. Likevel er det interessant at hun tok høyde for at kopulaverb må genereres i V-kjernen i setninger med indirekte objekt. Hun antar også at verbet må foreta en flytting, enten det er fra V-kjerne til V-kjerne eller fra V-kjerne til Pr-kjerne er ikke avgjørende i denne sammenhengen. Videre er det også interessant at hennes semantiske analyse av setningene tyder på at de indirekte objektene opptrer på samme måte som indirekte objekt i andre objekt-konstruksjoner, hvilket forsterker teorien om at disse setningene inneholder indirekte objekt og derfor også en nødvendig verbprojeksjon.

2.3 *The structure of copular clauses in Norwegian*

Artikkelen av Lohndal et al. (2008) har som formål å undersøke hvordan kopulaverb kan bli analysert i et rammeverk basert på predikasjonsfrasen (PrP). I artikkelen diskuterer de hvorvidt kopulaverb må antas å flytte fra en verbfrase til predikasjonsfrasen, eller om det må antas at kopulaverb har sin kanoniske opprinnelse i Pr, slik som predikasjonspartikkelen *som*. Diskusjonen tar blant annet utgangspunkt i Bowers (1993) og hans argument om at PrP-analysen må kunne akkommodere predikasjonspartikler, som den engelske *as* eller den norske *som* i Pr-kjernen. Disse kan enkelte ganger dukke opp mellom småsetningssubjektet og resten av småsetningen, jf. (7) (Eide, 1996; Eide & Åfarli, 1999).

(7)

a. Jeg anser hunden **som** lydig

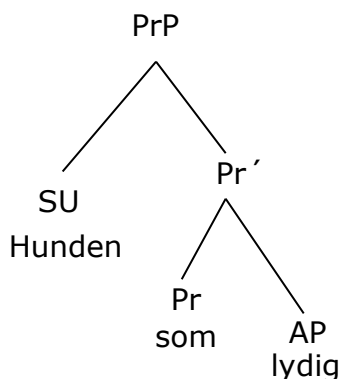
‘I regard the dog as obedient’

b. Jeg betrakter kroppsøving **som** nyttig for dere

‘I consider physical education as useful to you’

Jeg vil minne leseren på at ifølge Bowers (1993), som forklart i kapittel 2.1, er disse predikasjonspartiklene naturlig analysert som leksikaliseringer av Pr-kjernen, jf. (8) for småsetningen *Hunden som lydig* i (7a).

(8)

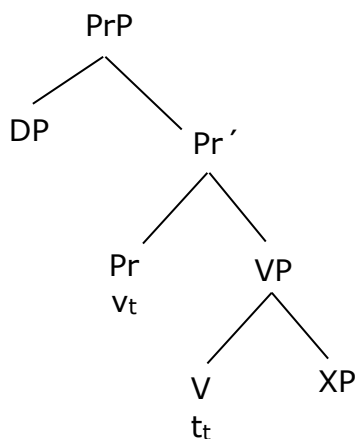

Lohndal et al. (2008) har vært utgangspunkt for min problemstilling, og min masteroppgave er i så måte et forsøk på en videreføring av deres forskning. Jeg ser derfor på det som hensiktsmessig å introdusere leseren for denne tidligere diskusjonen knyttet til kopulaverb i slike konstruksjoner. Nedenfor vil jeg ta for meg de viktigste punktene presentert i artikkelen knyttet til kopulaverbkonstruksjoner på norsk og hvilken frase kopulaverb kan antas å projisere.

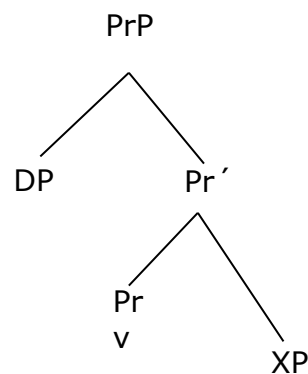
Det Lohndal et al. undersøkte i artikkelen, er hvordan kopulaverbkonstruksjoner i norsk skal analyseres, basert på strukturen i (8) over. Skal kopulaverb analyseres som et Pr-element som genereres i Pr, i likhet med predikasjonspartikkelen *som* i analysen til Bowers (1993), slik at setninger med kopulaverb mangler en VP, eller burde kopulaverbet analyseres som kjernen i en egen V-projeksjon der kopulaverbet siden flyttes til Pr (i likhet med hovedverb (Eide & Åfarli, 1999, s. 171)). De to mulighetene er skissert i (9a-b) uten leksikalske element:

(9)

a.

b.

Lohndal et al. (2008) gir flere argumenter for at (9b) kan være den korrekte analysen. Jeg vil kort nevne et par av hovedargumentene. Til å begynne med inneholder denne analysen mindre struktur og er dermed et mer økonomisk alternativ. I tillegg til å argumentere for den økonomiske strukturen til (9b), viser de til engelske modaler og hjelpeverb som *do*. Dette engelske verbet kan, uten problemer, genereres direkte i T-kjernen i engelske setninger. Dette åpner opp for muligheten for at det samme kan gjelde for kopulaverbet når det gjelder Pr-kjernen (Lohndal et al., 2008, s.26). I forsvar av (9a), viser de på en annen side til at hovedverb har evnen til å flytte til Pr-kjernen, hvilket betyr at denne er en landingsplass for verb til å begynne med via flytting fra V-kjernen. På bakgrunn av slike vurderinger, er det nokså åpent hvilken struktur som er den rette (Lohndal et al., 2008, s. 26). Med utgangspunkt i analysen om direkte generering av kopulaverbet i Pr, som vist i (9b), vil de norske setningene under (10), ha lik struktur.

(10)

- a. Marcus er sterk
‘Marcus is strong’
- b. Marcus er en venn
‘Marcus is a friend’

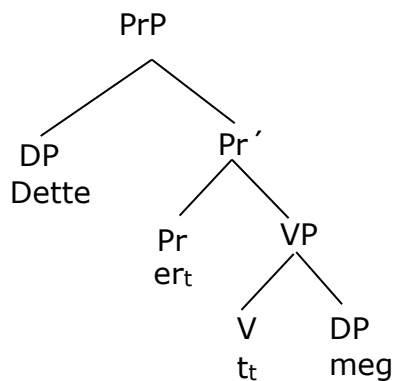
Lohndal et al. (2008) viser derimot til noen problemer tilknyttet analysen av kopulaverb som generert i Pr. Et problem har å gjøre med predikater med pronomen i post-kopula-posisjonen (Lohndal et al., 2008, s. 33).⁸ For eksempel står et pronomen i post-kopula-posisjonen ofte i akkusativ (Lohndal, 2006), jf. (11):

(11)

Dette er meg.
‘This is me.’

Hvis akkusativ tilegnes/sjekkes av V, impliserer dette at det er en VP i (11), og at denne setningen må analyseres som (12) (Lohndal et al., 2008, s. 33). Dette er i så fall interessante data i diskusjonen omkring de to strukturene i (9).

(12)

Lohndal et al. (2008) viser til et motargument til analysen i (12). Enkelte norske dialekter tillater nemlig et pronomen i nominativ i stedet for akkusativ i post-kopula-posisjonen (Lohndal et al., 2008, s. 33), jf. setningen i (13) presentert med strukturen i (14).

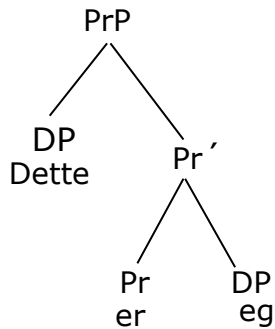
⁸ Setning (10a-b) skiller seg fra setning (11) og (13), da de sistnevnte består av en identitetsstruktur med et pronomen i post-kopula-posisjonen. Predikatet i (10a-b) tilegner en egenskap til nomenfrasen «Marcus», mens predikatet i (11) og (13) forteller at den første og den andre nomenfrasen deler referent.

(13)

Dette er eg.

'This is I'

(14)

Lohndal et al. (2008) mener på bakgrunn av eksempler som disse at universell grammatikk må tillate begge strukturene i (9) (s. 34).

I tillegg til eksemplet med akkusativ pronomeren i (11) viser Lohndal et al. (2008) til eksempler som videre forsterker hypotesen om PrP + VP (9a). Se på setningene i (15) og (16) (mine egne eksempelsetninger, basert på setningene presentert i Lohndal et al. (2008, s. 34-36)).

(15)

- a. Jeg regner med at fabrikkieren er trofast mot sine ansatte
- b. Jeg regner med at fabrikkieren er **sine ansatte** trofast
- c. Jeg regner fabrikkieren som trofast mot sine ansatte
- d. ??/* Jeg regner fabrikkieren som **sine ansatte** trofast

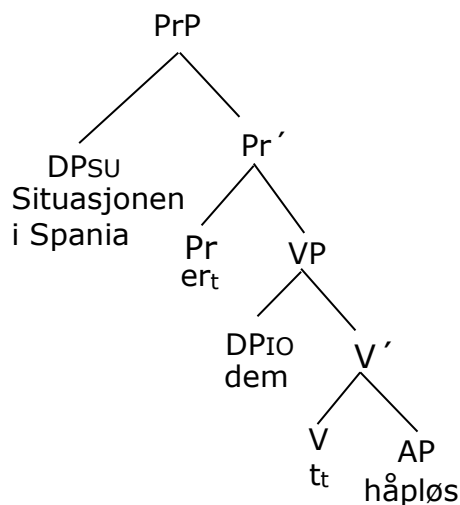
(16)

- a. Jeg anser at dette boligprisfallet er gunstig for oss
- b. Jeg anser at dette boligprisfallet er **oss** gunstig
- c. Jeg anser dette boligprisfallet som gunstig for oss
- d. ??/* Jeg anser dette boligprisfallet som **oss** gunstig

Disse eksemplene viser at det er en systematisk forskjell mellom kopulaverbet i (a-b) og predikasjonspartikkelen *som* i (c-d) når det gjelder lisensieringen av argument. Kopulaverbet lisensierer det indirekte objekt-argumentet i disse setningene, samtidig med at predikasjonspartikkelen *som* tilsynelatende umuliggjør realiseringen av den samme rollen. Med

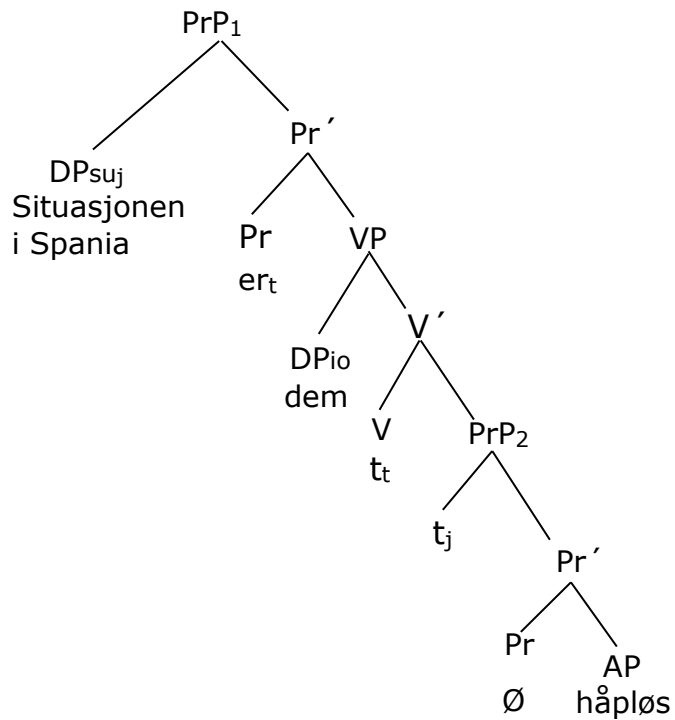
utgangspunkt i at indirekte objekt blir generert i <Spes, VP> (Eide & Åfarli, 1999; Åfarli & Eide, 2000), vil dette bety at kopulaverbkonstruksjonene med indirekte objekt må tillate muligheten for å inneholde en VP, og samtidig vil dette utelukkes for predikasjonspartikkelen *som* (Lohndal et al., 2008, s. 36). Det betyr at kopulaverbkonstruksjoner kan gjøre rom for strukturen i (9a). Denne er gjentatt og eksemplifisert under i (17), her med leksikalske element og plass til et indirekte objektet-argument i <Spes, VP>:

(17)

Analysen i (17) byr likevel på et problem. Lohndal et al. (2008) forklarer at semantisk vil *håpløs* være en egenskap til *situasjonen i Spania*, men det følger ikke naturlig fra denne analysen. Selv om *håpløs* er inkludert i det komplekse predikatet *er dem håpløs*, er ikke dette nok til at *håpløs* er en spesifikk egenskap tilskrevet *situasjonen i Spania*, da dette ville ført til at *dem* også var en egenskap av *situasjonen i Spania*, noe den ikke er (og ikke kan være). For at *håpløs* skal være en egenskap til subjektet i <Spes, PrP>, må *håpløs* stå som en egenskapsfrase i komplementposisjonen til en predikasjonsoperator i en selvstendig PrP, som har *situasjonen i Spania* i sin spesifikatorposisjon (Lohndal et al. 2008, s. 38). Ved å anta at slike konstruksjoner inneholder to predikasjonsfraser (PrP), vil alle predikasjonsforhold løses. En slik analyse med dobbel PrP er illustrert under (18) (Lohndal et al., 2008, s. 39). Gjennom diskusjonen i kapittel 4 vil det begrunnes nærmere hvorfor dette er en hensiktsmessig struktur i analyser av slike konstruksjoner.

(18)

Jeg har nå sett på ulike egenskaper ved kopulakonstruksjoner og indirekte objekt som jeg mener man bør ta hensyn til i en analyse av kopulakonstruksjoner med indirekte objekt. Man må i arbeid med en masteroppgave ta vanskelige valg m.h.t innhold og teori. Jeg har forsøkt å trekke frem det jeg mener er relevant for å forklare kopulakonstruksjoner og tilgrensende konstruksjoner i moderne norsk. Den diskuterte teorien vil gjenspeiles i de strukturelle løsningene jeg presenterer i analysen i kapittel 4.

3 Metode og empiri

Valg av metode vil alltid være knyttet til et sett med vitenskapsteoretiske oppfatninger hos forskeren, og en tolkning av hvilke forskningsstrategier som kan gi best mulig innsikt i det aktuelle studieobjektet. Innenfor språkvitenskapen er det mange divergerende syn og oppfatninger på hva språk er, og hvordan det bør forskes på (Hårstad et al., 2017, s. 111). En semantiker vil kunne ta i bruk metoder som involverer logikk og matematisk-lignende formler, hvor en fonetiker ville ha tatt i bruk stemmeopptak eller transkripsjoner. På samme vis vil andre språkforskere kunne ha helt ulike forskningsmetoder og virkemidler, og det totale metodespekteret innenfor lingvistikken er derfor enormt. Metoden jeg har tatt i bruk for dette studieobjektet er akseptabilitetsvurderinger.

Metodevalget er begrunnet i metodens evne til å avdekke språklige fenomen som er sjeldne eller vanskelig å spore i daglig tale. Slik har metodevalget vært rettet mot studieobjektets særegne natur og håpet om at metoden vil kunne identifisere det jeg er ute etter. I delkapittel 3.1 vil jeg gjøre rede for akseptabilitetsvurderinger som metode og en gjennomgang av metodens viktigste elementer og eventuelle svakheter. Delkapittel 3.2 vil omhandle bakgrunn for utvalg av informanter. Delkapittel 3.3 tar for seg en grundig forklaring på metodedesign og gjennomførelsen av undersøkelsen. Til sist, i delkapittel 3.4, vil jeg presentere resultatene fra den empiriske undersøkelsen.

3.1 Akseptabilitetsvurdering

Akseptabilitetsvurderinger, eller datainnsamling basert på intuisjonseksperimenter, har lenge vært, og er fortsatt, sentral innenfor formalingvistikken (Hårstad et al., 2017, s. 177). Informanters spontane reaksjon på setninger har tradisjonelt blitt referert til som grammatiske vurderinger (Schütze & Sprouse, 2013, s. 27). Dette er likevel misledende, ettersom en grammatikk er en biologisk-mental konstruksjon som informantene ikke kan ha noe inntrykk av. Basert på dette burde en tolke reaksjonene som *akseptabilitet*, det vil si i den grad informantene dømmer ulike setninger som «gode» eller «dårlige». Akseptabilitetsvurderinger involverer å spørre informanter om å dømme hvorvidt en streng med ord er en gangbar ytring i det aktuelle målspråket, forklarer Schütze og Sprouse (2013, s. 27).

Hovedantakelsen innenfor forskningen på akseptabilitetsvurderinger er at *akseptabilitet*⁹ er en form for persepsjon basert på spontane lingvistiske stimuli. På lik linje med andre persepsjoner (smerte, temperatur, lysstyrke etc.) er det ingen direkte måte å måle dette på. Derfor må forskere ty til indirekte metoder, ofte i form av at informantene rapporterer akseptabiliteten på en form for skala (Schütze & Sprouse, 2013, s. 27).

Akseptabilitetsdata spiller flere viktige roller innenfor lingvistisk forskning: (1) Det kan hjelpe til å avdekke evidens om grammatiske ytringer som ellers ikke opptrer naturlig i et språk. Enkelte ganger kan problemstillingene være av en slik art at det vil være umulig å lokalisere autentisk materiale, blant annet fordi de konstruksjonene som forskes på befinner seg på en absolutt grammatisk ytterkant. Akseptabilitetsvurderinger er derfor nødvendig når man skal vurdere yttergrensene for hva grammatikken tillater (Johannessen, 2003, s. 140). Dette har vært den primære bakgrunnen for valg av metode i dette forskningsprosjektet. (2) Akseptabilitetsvurderinger kan også bidra til å bestemme statusen til enkelte fenomen som ellers aldri, eller svært sjeldent ville ha oppstått i spontan tale. (3) Akseptabilitetsvurderinger har en fordel over undersøkelse av spontan tale eller skriftspråk, ettersom de begge vil kunne bestå av en porsjon med produksjonsfeil (ordfeil, skrivefeil, feilstavelser, normativ språkbruk etc.) (Schütze & Sprouse, 2013, s. 28).

Utformingen av de ulike typene av akseptabilitetsvurderinger kan, ifølge Schütze og Sprouse, deles inn i to kategorier: ikke-numerisk (kvalitativ) og numerisk (kvantitativ). Hvilken type undersøkelse man velger, påvirker hvilke typer spørsmål man kan stille informantene (Schütze & Sprouse, 2013, s. 31). I mitt tilfelle har jeg tatt i bruk en variant av førstnevnte og den varianten den ligner mest på er *Forced-choice task* (FC), men jeg velger å kalle min metode for *Pseudo-choice* (PC). Denne testen er designet for å oppdage kvalitative forskjeller mellom ulike forhold eller fenomen, men i prosessen ofrer man noe av informasjonen om størrelsen på fenomenet. I en standard *forced-choice* (FC)-undersøkelse, blir informantene presentert for to eller flere setninger, og blir instruert om å krysse av for den eller de setningene som er mest

⁹ Jeg vil skille mellom begrepene *akseptabilitet* og *grammatikalitet* for å beskrive hvorvidt en setning kan sies å være velformet eller ei. Når en setning er *uakseptabel*, betyr det at den kan være syntaktisk velfungerende, men at det f.eks. er noe med setningens semantiske betydning som ikke kan godtas. Er setningen derimot *ugrammatisk*, betyr det at den ikke er velformet syntaktisk. Ta for eksempel disse to setningene:

- a. *Ola hoppet Espen
- b. *Ola Espen hoppet

I eksemplene over vil setning (a) være syntaktisk velformet fordi de syntaktiske kravene er oppfylt, men den vil være *uakseptabel* på norsk, ettersom det ikke er semantisk mulig å hoppe en person. Setning (b) bryter derimot med syntaktiske prinsipper, hvilket gjør den *ugrammatisk*. Det direkte objektet står på feil plass i setningen. Et slikt skille står sentralt i teoriene om akseptabilitetsvurderinger (Schütze & Sprouse, 2013, s. 27-28).

(eller minst) akseptable (Schutze & Sprouse, 2013, s. 31). På denne måten er FC eksplisitt designet for å teste ulike setningers kvalitative egenskaper. For åpenhetens skyld er det viktig at jeg gjør leseren bevisst på at min metode ikke er *forced choice* fullt ut, noe som vil bli redegjort for i delkapittel 3.3 under.

Den største fordelene med FC er først og fremst at FC-undersøkelser har økt statistisk kraft over andre akseptabilitetsvurderinger, og dette gjelder spesielt i rollen til å identifisere forskjeller mellom sjeldne språklige fenomener. FC-undersøkelser er de eneste undersøkelsene som er eksplisitt designet for å sammenligne to eller flere forhold; andre akseptabilitetsundersøkelser sammenlikner forhold på indirekte måter, gjerne gjennom ja/nei-spørsmål eller en form for skala (Schutze & Sprouse, 2013, s. 31). Innenfor lingvistisk forskning er det flere problemer knyttet til reliabiliteten til både akseptabilitetsvurderinger og forced-choice (FC). Blant annet forklarer Johannessen (2003) følgende om akseptabilitetsvurderinger, hvor introspeksjon brukes om samme begrep: «Denne metoden har, og har i årtier hatt, enorm utbredelse, særlig i den teoretiske lingvistikkforskningen (...). Å bruke introspeksjon er likevel svært problematisk. Fra et vitenskapelig synspunkt feiler metoden på nærmest alle punkter» (s. 139).

Undersøkelsen er en form for spørreskjema, hvor informanter har blitt bedt om å krysse av for den eller de setningene, bestående av par, som de anser som akseptable. Spørreskjemaer forutsetter at informantene har gode leseferdigheter, noe som kan være et problem for blant annet eldre språkbrukere. Andre eksterne forhold som normative holdninger til språk, metaspråklig bevissthet, og hvorvidt informantene «gjennomskuer» eller over- eller under-rapporterer, vil kunne ha noe å si for vurderingene jeg må ta (Hårstad et al., 2017, s. 118; Johannessen, 2003, s. 136-137). Et annet problem med spørreundersøkelser generelt og FC spesifikt, er en mangel på evnen til å kunne spørre oppfølgingsspørsmål eller sikre seg at informantene har tolket setningene og oppgaven riktig. Dette gjelder også for andre forskere, da det er vanskelig å etterprøve akseptabilitetsvurderinger. Et motargument mot en potensiell mangel på metaspråklig bevissthet hos informantene og testens etterprøvbarhet, er at slike akseptabilitetsvurderinger kun skal være umiddelbare reaksjoner på hvordan de oppfatter setningene. Deltakerne skal kun gi svar på sin umiddelbare intuisjon knyttet til de presenterte setningene. En slik test er ikke designet for at informantene skal begrunne svarene de gir.

FC-undersøkelser har to primære fallgruver (Schütze & Sprouse, 2013): (1) Testene kan kun indirekte si noe om størrelsen på forskjellene mellom fenomenene i forhold til proposisjonene til de ulike responsene (eks. 80 prosent valgte A over B og kun 45% svarte C og D). Hvis derimot metodens natur kun er å avdekke om fenomenet *eksisterer*, er FC, eller en

variant av FC, det optimale valget. (2) Undersøkelsen gir ingen informasjon om hvor setningene står på en skala av akseptabilitet. Dette kan ofte være en veldig viktig faktor; to setninger som er på motsatte sider av akseptabilitets-spektrumet, ville kunne måtte forklares på ulike måter sammenlignet med to setninger på midten av dette spektrumet (Schütze & Sprouse, 2013, s. 32). Bakgrunnen for metodevalget mitt er begrunnet i at den er den beste metoden til å avdekke sjeldne språklige fenomener, og nettopp derfor vil ikke informantenes grad av akseptabilitet være særlig utslagsgivende her.

3.2 Informantutvalg

Et viktig spørsmål som dukker opp i bruken av akseptabilitetsvurderinger og i metodeundersøkelser generelt, er hvem man kan ta i bruk som informanter. Kan lingvister selv være informanter, eller må man bruke ikke-lingvister («vanlige folk») som informanter? I Hårstad et al. (2017) blir det nevnt at det å ta i bruk lingvister vil kunne sammenliknes med å ta i bruk vinskiperter til vinsmaking. Kun ekspertene vil kunne legge merke til de små nyansene og smaksforskjellene. På den andre siden vil det å utelukke ikke-lingvister kunne føre til et uriktig bilde av det empiriske landskapet (Hårstad et al., 2017, s. 128).

I dette tilfellet har jeg valgt å ta i bruk ikke-lingvister som informanter. Disse er 20 år eller eldre, hvor målet har vært en ca. 50/50 fordeling av informanter over og under 30 år. Utvalget basert på alder har vært grunnet i en hypotese om at eldre språkbrukere vil finne enkelte av setningene (kopulaverb/predikasjonspartikkel + IO) mer akseptable enn de yngre. Denne hypotesen er basert på at setningene kan oppfattes som «arkaisk» språk.¹⁰

Samtlige av de yngre informantene (>30 år) har alle vært studenter ved NTNU Dragvoll, stort sett bestående av språkkyndige lektorstudenter, men jeg vil likevel velge å omtale disse og de eldre språkbrukerne for «ikke-lingvister», da ingen av disse er spesifikt utdannede lingvister. Jeg ser ikke hvordan informantenes studieretninger vil spille noen særlig rolle på dataenes kredibilitet. De eldre informantene (<30) har enten vært helt tilfeldige eller bekjente av undertegnede.

3.3 Gjennomføring

I min undersøkelse har informantene blitt presentert for 18 sett bestående av to setninger hver. Av disse 18 settene er det 9 unike setninger med A- og B-versjoner (kopulaverb med og uten indirekte objekt) og C- og D-versjoner (predikasjonspartikkelen *som* med og uten indirekte

¹⁰ Se fotnote 12 (s. 33).

objekt). Informantene har blitt bedt om å krysse av for den eller de setningene i parene de mener er akseptable i moderne norsk. Informantene kunne samtidig unnlate å krysse av på setningene i parene, dersom de ikke aksepterte dem overhodet, og derfor har jeg valgt å kalle min metode for *Pseudo-choice*, jf. delkapittel 3.1 over, ettersom informantene hadde et «utvidet» valg når det gjaldt avkryssingen av setningene. På denne måten kan man si at metoden ikke var *forced-choice* fullt ut, ettersom informantene ikke var *forced* eller tvunget til å krysse av for minst én setning per par. I ånden er metoden min lik *forced-choice*, i den forstand at informantene ble presentert for setningene to-og-to i en form for spørreundersøkelse, og de bedømte setningenes akseptabilitet opp mot hverandre. Jeg kommer tilbake til et av hovedargumentene for denne valgfriheten knyttet til avkryssningen i underkapittel 3.4.2 under.

Setningene i undersøkelsen er satt sammen i par bestående av enten A- og C-setninger eller B- og D-setninger. Figur (1a-b) illustrerer eksempler på A/C- og B/D-parene respektivt. Disse figurene gir et innblikk i hvordan én av de ni unike setningene ble inndelt i fire varianter. Setningene under illustrerer hvordan informantene ble presentert for parene i undersøkelsen, med det unntak at A- og C-parene og B- og D-parene ble plassert i ulik rekkefølge for å forsøke å unngå at informantene skulle oppdage et mønster.

(1a)

A: Jeg anser at denne sofaen er for kostbar for oss

C: Jeg anser denne sofaen som for kostbar for oss

(1b)

B: Jeg anser at denne sofaen er oss for kostbar

D: Jeg anser denne sofaen som oss for kostbar

I undersøkelsen ble B- og D-typene aldri testet direkte opp mot A- og C-typene, men det har heller ikke vært metodens hensikt. Det viktigste har vært å teste B- og D-typene opp mot hverandre for å undersøke hvorvidt informantene anser B-setningene (kopulaverb med indirekte objekt) som akseptable generelt sett, og om informantene i det hele tatt godtar D-

typene (predikasjonspartikkelen *som* med indirekte objekt), og i hvilken grad informantene foretrekker B fremfor D. Hensikten bak A- og C-typene har vært å konstruere setninger som fungerer som kontrollsetninger. Dersom en informant konsekvent har unnlatt å krysse av på mange av A/C-setningene, har jeg antatt at informanten har mangel på metaspråklig bevissthet, eller at informanten har misforstått oppgavens beskrivelse. Denne antagelsen baserer jeg på at A- og C-setningene generelt må fungere grammatikalsk i moderne norsk.¹¹

I etterkant av undersøkelsens gjennomførelse har jeg måttet kutte ned fra 24 til 18 informanter. Dette valget var nødvendig da seks av informantene viste mangel på forståelse eller metaspråklig bevissthet. Med andre ord hadde disse seks konsekvent unnlatt å krysse av på testsetningene. Et av problemene med å kutte i informantene, var at samtlige av informantene som ble fjernet fra resultatene var over 70, noe som ville ha jevnet ut aldersforskjellen betraktelig. Jeg har derfor måtte legge fra meg hypotesen om alder presentert i delkapittel 3.2. Bakgrunnen for at informantene kan ha misforstått undersøkelsen kan spores tilbake til de eventuelle svakhetene med akseptabilitetsvurderinger (Hårstad et al., 2017; Johannessen, 2003). I tillegg kan min forklaring av undersøkelsens hensikt og instruksjonene for gjennomførelsen ha vært uklar eller utydelig.

3.4 Resultater

Dette delkapitlet inneholder en oversikt over de empiriske data jeg har samlet inn via undersøkelsen presentert over. Det empiriske overblikket starter med del 3.4.1, hvor jeg gir en oversikt over og sammenligning av A- og C-setningene. Disse setningene er ikke fokuset for oppgaven, men jeg har likevel valgt å presentere resultatene. Motivasjon bak å tildele disse setningene oppmerksomhet, er for å undersøke hvordan B- og D-setningene holder sin grunn mot de antatt mer velfungerende og «normale» norske setningene. Det er også spesielt interessant å undersøke om informantene liker A- og C-setningene generelt sett. I tillegg er det viktig å fremlegge data knyttet til kontrollsetningene for å vise at informantene ikke har misforstått oppgavens beskrivelse eller formål.

I underkapittel 3.4.2 vil jeg gjøre rede for resultater knyttet til B-setningene. Jeg har valgt å plassere disse setningene i en egen del, for å undersøke om informantene finner B-setningene akseptable generelt sett. Dette er grunnet i hypotesen jeg forklarte innledningsvis i oppgaven, hvor jeg antok at informantene vil finne B-setningene med kopulaverb og indirekte objekt mer akseptable enn D-setningene bestående av predikasjonspartikkelen *som* og indirekte

¹¹ Se delkapittel 4.2 og 4.4 for begrunnelse.

objekt. Deretter vil jeg i 3.4.3, presentere data knyttet til D-setningene for å sammenligne disse opp mot B-setningene. Til sist, i 3.4.4, vil jeg oppsummere resultatene og se på spesielle tendenser basert på de foreliggende resultatene.

3.4.1 A- og C-setningene

I dette underkapitlet vil jeg legge frem data knyttet til A- og C-setningene for å se om hypotesen om at disse setningene er velfungerende setninger i moderne norsk, stemmer overens med informantenes valg. Først presenteres data om A-setningene og deretter data om C-setningene, før jeg sammenligner data fra begge. Jeg vil minne leseren på at like A- og C-setninger ble presentert i par, jf. (1a-b) i delkapittel 3.3.

Av alle informantene var det kun 6 av 18 informanter som krysset av for alle A-setningene i undersøkelsen. Det var ingen informanter som ikke krysset av på én eller flere A-setninger. Totalt er det 12 av 18 informanter som har én eller flere A-setninger de ikke har krysset av på, og blant disse er setningene 7, 10 og 12 de som informantene hyppigst har unnlatt å krysse av på. I (2) under korrelerer setning 7 med (I), 10 med (II) og (III) med 12. Av disse tre setningene er 10 (2-II) den A-setningen flest av informantene har unnlatt å krysse av, med hele 9 treff, etterfulgt av 7 med 7 treff og 12 med 6 treff.

(2)

I. Jeg anser at denne sofaen er for kostbar for oss	(testsetning 7)
II. Jeg betrakter at kroppsøving er nyttig for dere	(testsetning 10)
III. Jeg anser at dette boliglånet er gunstig for oss	(testsetning 12)

Blant C-setningene finner man lignende data, men det kan se ut til at færre informanter fant C-setningene uakseptable. Av alle informantene var det 10 av 18 som krysset av for alle C-setningene. Det var ingen informanter som ikke krysset av på én eller flere C-setninger. Det vil si at 8 av 18 informanter har én eller flere C-setningene de ikke rangerer som akseptable. Blant disse er 9, 16 og 18 de C-setningene som informantene hyppigst har unnlatt å krysse av, jf. (3) hvor 9 korrelerer med (I), 16 med (II) og 18 med (III).

(3)

I. Jeg regner hunden som trofast mot sin herre	(testsetning 9)
II. Jeg regner djevelens lunefullhet som fremmed for henne	(testsetning 16)
III. Jeg regner hunden som trofast mot meg	(testsetning 18)

Sammenligner man data fra både A- og C-setningene, er sistnevnte setningstype de informantene finner mest akseptabel av de to. Blant A-setningene var det bare 33% (6/18) av informantene som hadde krysset av på alle setningene, sammenlignet med 55% (10/18) for C-setningene. Videre kan man se at totalt 66,66% (12/18) av informantene har A-setninger de ikke har krysset av. Sammenlignet med 44,44% (8/18) for C-setningene. Igjen kan dette tyde på at C-setningene må antas som mest akseptable av de to typene. Til sist er antallet setninger som ikke har blitt krysset av (27), likt mellom setningstypene. Dette betyr at selv om færre informanter har unnlatt å krysse av C-setningene generelt sett, er antallet høyere per informant blant disse setningene. Det endrer ikke det faktumet at C-typen blir akseptert av flere informanter enn A-typen. Totalt har 83,33% av både A- og C-setningene blitt gradert som akseptable av informantene, da det kun er 27 setninger blant begge typene som ikke er krysset av, av totalt 162 setninger. Igjen må ikke tallet (27) påvirke det faktum at C-setningene er den mest aksepterte basert på antall informanter. Jeg vil anta, basert på disse tallene, at C-setningene er mer akseptable enn A-setningene. Jeg vil samtidig hevde at begge er akseptable i moderne norsk, da forskjellene i resultatene er minimale.

3.4.2 B-setningene

Det har vært interessant å se om informantene liker setningene med kopulaverb og indirekte objekt generelt sett, og i hvilken grad. Viktigheten bak kartleggingen av denne typer setninger, versus D-setningene, og samtidig grunnen til at de er presentert i eget delkapittel, er knyttet til vekslingen mellom kopulaverbet *være* og predikasjonspartikkelen *som* etterfulgt av IO.

Jeg ønsker igjen å minne leseren på oppgavens design. Alle B-setningene ble presentert i par med tilsvarende D-setninger, jf. (1b). Derfor ble aldri B-setningenes akseptabilitet testet opp mot de velfungerende A- og C-setningene. I delkapittel 3.3 nevnte jeg at jeg ønsket å gjøre rede for et av hovedargumentene bak metodevalget i dette delkapitlet, og det ønsker jeg å gjøre for å argumentere for B-setningenes antatte gyldighet. Et av målene bak metoden var å teste om norske språkbrukere aksepterer B-setningene generelt sett, og samtidig teste disse setningenes akseptabilitet opp mot D-setningene, for å teste hypotesen om kopulaverbets antatte verb-prosjeksjon presentert i delkapittel 1.1. Slik har jeg konstruert antagelser om B-setningene uten

å ha sjekket dem opp mot de andre setningene (A og C), og dersom jeg hadde valgt den mer restriktive *forced-choice*-metoden, hadde jeg støtt på et metodisk dilemma knyttet til hvorvidt man kan anta B-setningene som akseptable, uten å ha testet dem opp mot de resterende A- og C-typene. Derimot er min variant av *forced-choice* (*pseudo-choice*) designet slik at informantene har hatt *muligheten* til å unnlate å krysse av på B-setningene dersom de ønsker dette. På bakgrunn av dette metodevalget velger jeg å trekke paralleller mellom B-setningenes gyldighet og informantens valg om å kunne unnlate å krysse av på setningene dersom de ønsket dette, på tross av at de aldri ble testet i samme setningspar med A- og C-setningene.

Det er kun 2 av 18 informanter som har krysset av på alle B-setningene. Dette utgjør en ganske klar forskjell fra resultatene knyttet til A- og C-setningenes akseptabilitet (6/18 og 10/18). Tre informanter (16,66%) har ikke krysset av på noen av B-setningene, hvilket betyr at for enkelte av informantene er B-typen helt uakseptabel i moderne norsk. Av de resterende 13 informantene, har disse én eller flere ubesvarte setninger, men sammenlignet med A-setningene sine 12 av 18 er ikke dette et dårlig resultat. Samtidig er det derimot flere setninger totalt sett som ikke har blitt krysset av blant B-setningene. 34 setninger ble stående umarkerte, sammenlignet med både A- og C-setningenes 27 umarkerte hver. De fire B-setningene som informantene hyppigst har unnlatt å krysse av er: 5, 8, 11 og 14, jf. (4).

(4)

- I. Jeg betrakter at kroppsøving er dere nyttig (testsetning 5)
- II. Jeg oppfatter at situasjonen i Spania er dem håpløs (testsetning 8)
- III. Jeg regner med at den nye regjeringen er hele Norges mangfoldige befolkning lojal (testsetning 11)
- IV. Jeg anser at denne sofaen er oss for kostbar (testsetning 14)

Selv om 34 umarkerte setninger kan virke som en hel del, er det bare 34 av 162 totale B-setninger. Hver undersøkelse inneholdt 9 B-setninger hver. I tillegg til dette kommer de tre informantene som ikke har krysset av på noen av disse. Derfor kommer det totale antallet B-setninger som er blitt krysset av, på 101. Dette betyr at totalt har 62.35% av alle B-setningene blitt gradert som akseptable av informantene. Sammenlignet med resultatene for A- og C-setningene (83%) vil jeg argumentere for at informantene finner B-setningene generelt akseptable i moderne norsk, men likevel ikke i like stor grad som A og C.

3.4.3 B- og D-setningene

I kapittel 1.1 nevnte jeg min hypotese om at informantene ville finne setningene med predikasjonspartikkel *som* og indirekte objekt mindre akseptable enn de tilsvarende setningene med kopulaverb og indirekte objekt. I dette underkapitlet vil jeg sjekke data fra B-setningene opp mot de tilsvarende D-setningene, for å se om denne hypotesen stemmer. Først vil jeg gjøre rede for data knyttet til D-setningene, og så sammenligne de to typene til sist.

Ingen av informantene har gradert alle D-setningene som akseptable, det vil si, uten å avsløre stort, at informantene stort sett graderte D-typen som uakseptabel i moderne norsk. Sammenlignet med B-setningene hvor kun to informanter krysset av for alle B-setningene, vil man kunne anta at forskjellene ikke er for store. Derimot, som jeg vil vise under, er forskjellene betydelige. I motsetning til de andre setningstypene, hvor målet har vært å måle hvor mange informanter som *ikke* har krysset av på de enkelte setningene, og hvor mange setninger som ble krysset av, har formålet med D-typen vært å undersøke om de i det hele tatt blir gradert som akseptable i moderne norsk av noen. Totalt har 11 av 18 (61.11%) informanter ikke krysset av på noen av D-setningene. 5 av 18 (27.78%) informanter krysset av på én D-setning og kun 2 (11.11%) informanter krysset av på to (ingen krysset av på flere enn to). Ettersom det kun var et lite antall setninger som ble krysset av, vil jeg rangere dem alle basert på popularitet i synkende rekkefølge under. Parentesene representerer antall ganger setningene ble krysset av: 14 (3), 11 (2), 17 (2), 15 (1) og 6 (1). Dette er vist i (5) hvor setningene er presentert i synkende rekkefølge basert på antall ganger de ble krysset av.

(5)

I. Jeg anser denne sofaen som oss for kostbar	(testsetning 14)
II. Jeg regner den nye regjeringen som hele Norges mangfoldige befolkning lojal	
(testsetning 11)	
III. Jeg regner fabrikkeieren som sine ansatte trofast	(testsetning 17)
IV. Jeg regner hunden som sin herre trofast	(testsetning 15)
V. Jeg regner djevelens lunefullhet som henne fremmed	(testsetning 6)

Sammenlignet med de tre andre setningstypene havner D-typen på den uakseptable enden av spekteret. Av de 162 D-setningene som har blitt undersøkt er det, som vist over, kun 9 av disse som har blitt tolket som *akseptable* av informantene. Dette utgjør en prosentandel på 5.56%, sammenlignet med B-setningenes 62.35% og A- og C-setningenes 83.33%. Informantene har, basert på disse tallene, tolket D-typen som uakseptabel i moderne norsk.

Jeg vil derfor, basert på disse resultatene, velge å tolke informantenes svar tilknyttet D-setningene som tegn på overgeneralisering eller feilsvar. Dette fordi det er en såpass lav prosentandel av setningene som har blitt gradert som akseptable i moderne norsk. Jeg vil, i delkapittel 4.4, gi en kort syntaktisk begrunnelse for hvorfor D-setningene har blitt gradert som uakseptable.

3.4.4 Oppsummering av resultater

Jeg har nå gjort rede for resultatene knyttet til de ulike setningene som informantene har blitt presentert for i undersøkelsen. Punktene jeg har fremlagt i delkapittel 3.4, vil være utgangspunktet for mine kommentarer til de syntaktiske analysene i kapittel 4, hvor jeg vil gå nærmere inn på en syntaktisk analyse basert på Lohndal et al. (2008) og de empiriske data presentert her. Basert på resultatene viser det store bildet at A-, B- og C-setningene må aksepteres som velfungerende i det norske språk¹². Denne avgjørelsen trenger ingen annen forklaringen enn at setningene blir ansett som akseptable av moderne norskbrukere, og en grammatikk bør ta hensyn til alle gyldige setninger i et gitt språk. D-setningene er tilsynelatende langt mer problematiske og vil måtte anses som uakseptable i det norske språk. Det er likevel interessant, og det vil bli nevnt i kap.4, at enkelte av informantene har gradert noen få D-setninger som akseptable. Det kan bety at i det minste noen av D-setningene er akseptable for enkelte innfødte norskbrukere.

¹² Brøseth (1997) fant eksempler fra Westerns (1921) *Riksmålsgrammatikk for studerende og lærere* som tyder på at det har pågått en overgang i lang tid fra indirekte objekt som argument til verbet over til preposisjonsledd (Brøseth, 1997, s. 75):

- I. Alt det små og lumpne som ligger os iveien
- II. Alt det små og lumpne som ligger iveien for os

Brøseth (1997) mener at det norske språket har beholdt disse to måtene å uttrykke *recipens/experiencer*-rolle på (s. 75). Dersom overgangen fra (I) til (II) kan anses som en overgang fra en «arkaisk» og uøkonomisk struktur til en «moderne» og mer økonomisk struktur, vil dette kunne være en av årsakene til at informantene foretrekker de relativt enkle A- og C-setningene over de mer komplekse B-setningene.

4 Analyse

I dette kapittelet skal jeg undersøke den syntaktiske strukturen til de fire setningstypene (A, B, C, D) med kopulaverbet *være* eller predikasjonspartikkelen *som*, stående både med og uten indirekte objekt. Det overordnede målet for denne masteroppgaven er å kritisk undersøke forskningen i Lohndal et al. (2008), som forsøkte å vise at det må tillates en analyse hvor kopulaverbet står i en egen V-kjerne og projiserer en verbfrase. Dersom denne analysen stemmer, må det gjøres rom for at det indirekte objektet kan generes i <Spes, VP> i kopulaverbkonstruksjoner, som igjen vil kunne forklare hvorfor informantene har gradert setningene med kopulaverb og indirekte objekt som akseptable, og setningene med predikasjonspartikkel og indirekte objekt som uakseptable i moderne norsk. Utgangspunktet for analysen er en nykonstruksjonistisk rammeteori slik den er foreslått i Åfarli (2007), og den foreslåtte analysen av slike konstruksjoner i Lohndal et al. (2008). I forbindelse med kopulaverb vil jeg vise hvordan de, sammen med indirekte objekt, passer inn i en slik ramme (Åfarli, 2007), og hvorfor tilsvarende setninger med predikasjonspartikkelen *som* i Pr-kjernen og indirekte objekt ikke passer inn. Dette vil gi en mulig syntaktisk forklaring på informantenes svar.

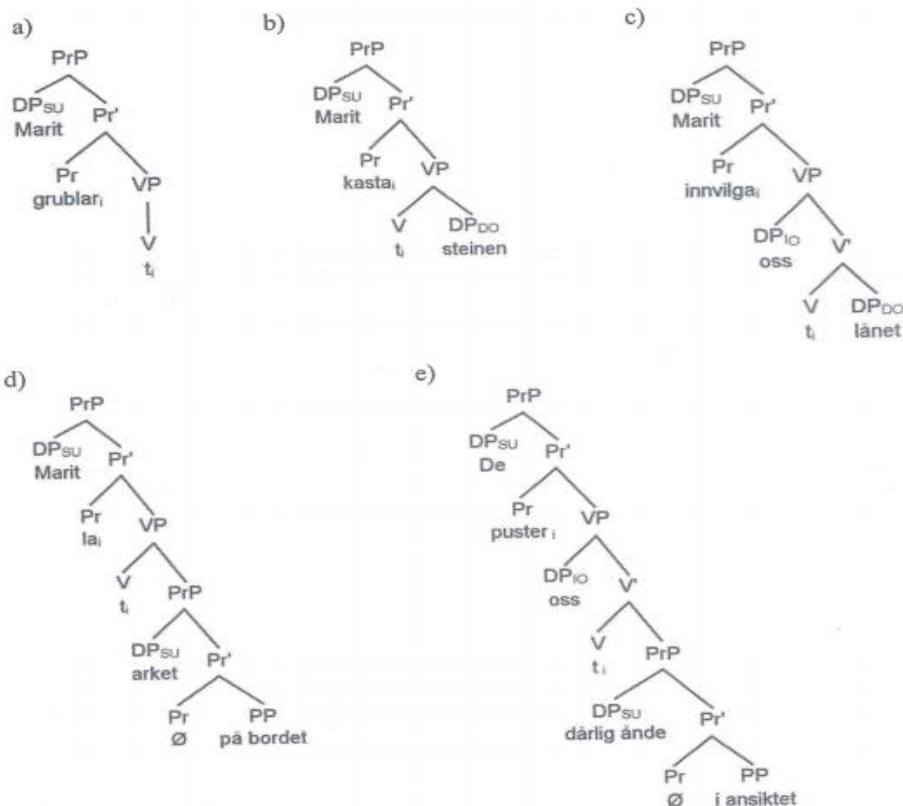
Jeg vil begynne med å presentere den overordnede rammeteorien til Åfarli (2007) i delkapittel 4.1, samt en kritikk av hans «resultative» rammesemantikk gjort i Næss (2018). I delkapittel 4.2 vil jeg vise hvordan setningene med kopulaverb, både med og uten indirekte objekt, passer inn i Åfarlis rammeteori. I delkapittel 4.3 tar jeg kort for meg et ekstra problem i sammenheng med den foreslåtte analysen i Lohndal et al. (2008). Det viser seg at den foreslåtte strukturen til komplekse kopulaverbkonstruksjoner med indirekte objekt generer et problem knyttet til flyttingsrestriksjoner og relativisert minimalitet. Dette problemet er et resultat av selve strukturen. Jeg vil presentere en mulig løsning på dette problemet med basis i en argumentasjon i Hornstein, Nunes og Grohmann (2005). Avslutningsvis, i delkapittel 4.4, gjør jeg en tilsvarende analyse med predikasjonspartikkelen *som*, uten indirekte objekt, og deretter vil jeg kort begrunne hvorfor konstruksjonene med predikasjonspartikkelen *som* og indirekte objekt ikke er grammatikalske i moderne norsk.

4.1 Analyseverktøy: Åfarli (2007)

I analysen av de fire setningstypene (A, B, C, D), jf. delkapittel 3.4, tar jeg utgangspunkt i Åfarlis (2007) nykonstruksjonistiske teori om syntaktisk-semantiske rammer som analyseverktøy. Teorien argumenterer for at argumentstruktur ikke er noe som projiseres fra verbet, eller semantisk-konseptuelle roller verbet innehar, men heller ved at verbet blir plassert i bestemte syntaktiske rammer (Åfarli, 2007, s. 1). Disse rammene skiller seg fra tidligere syntaktiske analyser, da de er mer abstrakte. Rammene generes uavhengig fra de leksikalske elementene som plasseres inn i rammene. Slik er det elementenes plassering i rammene som påvirker elementenes tolkning, og på denne måten kan rammene tolkes som en syntaktisk-semantisk «ryggrad» for bestemte typer setninger (Åfarli, 2007, s. 3).

Åfarli (2007) argumenterer for at det kun er et fåtall rammer som er tilgjengelig i et gitt språk, og han bruker norsk som eksempel: «I propose that Norwegian (...) employs only five different frames (...). They correspond to sentences that contain intransitive, transitive and ditransitive main verbs» (s. 3). Disse fem rammene er gjengitt i (1a-e) under, her med leksikalske elementer satt inn. Setningene er hentet fra Åfarli (2007, s. 4-5):

(1a-e)

Den komplekse ditransitiv-resultative rammen (1e) synes å være svært sjelden blant verdens språk.¹³ Alle norske setninger skal, ifølge Åfarlis hypotese, kunne analyseres ut fra én av disse fem rammene (Åfarli, 2007, s. 6).¹⁴ Ettersom min oppgave tar for seg både resultative og ditransitive setninger, er det de resultative rammene (1d) og (1e) som er de aktuelle i min videre analyse.¹⁵

Åfarli (2007) kaller disse to rammene for «resultative», det vil si at det naturlig eksisterer en posisjon i strukturen med en semantisk rolle for et kausativt subjekt, i tillegg til en posisjon med en semantisk rolle for et småsetningssubjekt. Videre har setningene som svarer til disse rammene, ofte en tolkning som et «resultat». Denne tolkningen er naturlig som en konsekvens av verbhandlingen (Åfarli, 2007, s. 5). Åfarli antar at hver argumentposisjon i strukturen angir en abstrakt og kanonisk protorolle. Derfor vil en subjektposisjon i <Spes, PrP> denotere en slags agens-rolle, slik at idet et element settes inn i posisjonen til subjektet, vil denne få en agens-lignende funksjon (Åfarli, 2007, s. 10).

Det eksisterer en strukturell asymmetri mellom subjektet i hovedsetningen og småsetningssubjektet i en resultativ ramme. Ta for eksempel Åfarlis (2007) setning i (1d) *Marit la arket på bordet*, som har strukturen til den enkle resultative rammen. Dette betyr at hovedsetningssubjektet *Marit* står høyere i strukturen i forhold til småsetningssubjektet *arket*. Blant annet på grunn av denne hierarkiske asymmetrien blir det implisert en kausativ tolkning, hvor *Marit* er årsaken bak saksforholdet som oppstår i småsetningen (Næss, 2018, s. 38). Videre vil verbet, som nevnt over, komme med et semantisk-konseptuelt innhold som avgjør på hvilken måte de forskjellige agens-protorollene i den resultative rammen skal tolkes. Verbet *legge* vil her implisere at vi har med en agentiv rolle å gjøre som utfører legge-aktiviteten, som i dette tilfellet er *Marit*, mens det samtidig blir implisert av verbet at noe blir plassert eller lagt (uttrykkes i småsetningen). Det er småsetningssubjektet *arket* som får tildelt rollen av å ligge på bordet. Kombinasjonen mellom disse rollene er hva som utgjør Åfarlis (2007) resultative lesning av rammene, forklarer Næss (2018, s. 38).

Næss (2018) kritiserer denne eksklusivt resultative tolkningen av rammesemantikken, og gjør rom for at semantikken til disse resultative rammene må være mer åpen og rudimentær

¹³ Legg merke til at Åfarli (2007), i likhet med Brøseth (1997) og Eide og Åfarli (1999), tar utgangspunkt i at indirekte objekt blir generert i <Spes, VP> (1c og e).

¹⁴ Åfarli (2007) antar at rammene inngår i en rikere funksjonell analyse (bestående av minst TP, CP). I tillegg gjør han rom for at adverbiale fraser og PP-er skal kunne legges til strukturene via adjungering (Åfarli, 2007, s. 6).

¹⁵ Ramme (1e) sammenfaller med den foreslåtte strukturen til Lohndal et al. (2008), jf. strukturen (18) i delkapittel 2.3.

enn Åfarlis (2007) analyse tilsier, slik at de også kan romme andre semantiske tolkninger enn rent resultative.¹⁶ Nygård (2013) demonstrerte en liknende tolkningsfleksibilitet med setningen *Johan/steinen knuste vassen*, hvor det bare er *Johan* som kan sies å ha den agentive rollen, selv om både *Johan* og *steinen* er subjekt. Nygård forklarer at protorollene i rammene må analyseres som *potensielle* protoroller (2013, s. 186), forklart slik i Næss (2018): «Det vil si at de ulike posisjonene ikke innehar spesifikke semantiske roller, men at de er abstrakte roller som er avhengige av det semantisk-konseptuelle innholdet til et leksikalsk innsatt verb eller argument for å bli spesifisert ytterligere» (s. 48). Næss forklarer videre at det er denne abstraktheten knyttet til de semantisk-konseptuelle rollene som fører med seg muligheten til at de resultative rammene også må legge til rette for ulike lesninger. Dette mener hun gir rom for at ulike typer verb kan harmonere godt med rammesemantikken, selv om de ikke tilfører rammene en resultativ lesning (Næss, 2018, s. 49). Til sist nevner Næss (2018) at: «Det konseptuelle innholdet til et verb, samt språklige konvensjoner, bidra til å avgjøre hvordan de ulike argumentene i protorolle-posisjonene skal tolkes» (s. 50).

En av setningene jeg har analysert, for eksempel setningen *Jeg regner kroppsøving som nyttig for dere*, har en slik hypotetisk lesning som ikke nødvendigvis er resultativ. *Kroppsøving* blir av noen regnet for å tilhøre en kategori av nyttige aktiviteter, men det kommer ikke frem av en resultativ handling, som i *Johan la arket på bordet*. Jeg vil, på tross av dette, anta at setningene i min analyse hører hjemme i de resultative rammene (1d-e). Jeg vil derimot ikke tilføre de en resultativ lesning, men snarere hevde at de står i en statisk rammesemantikk, med en form for subjektiv og hypotetisk lesning. Slik vil jeg følge Næss' (2018) eksempel om at det semantiske innholdet til rammene er langt mer rudimentært enn antydning i Åfarlis (2007) termbruk.

Jeg vil, i motsetning til Næss (2018), ikke foreta en videre semantisk analyse av kopulakonstruksjonene i denne oppgaven. En utvidet semantisk analyse av komplekse kopulakonstruksjoner med og uten indirekte objekt vil kunne være et tema for fremtidig forskning.

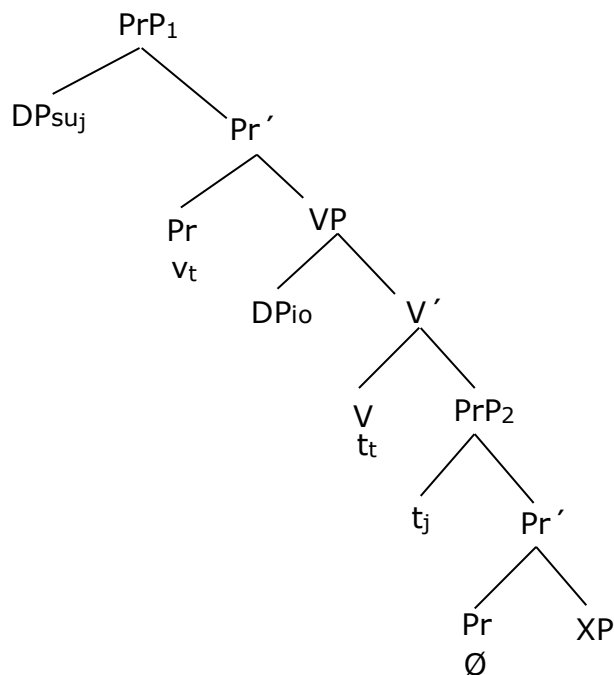
¹⁶ Næss (2018) tar i bruk sin egen definisjon: «småsetningsrammer», der Åfarli (2007) tar i bruk begrepet resultative rammer. Dette gjør Næss (2018) for å vise at disse kan romme ulike tolkninger, ikke bare resultative (s. 47). Jeg vil i min analyse fortsette å kalle disse for resultative, da det ikke er like avgjørende for min analyse, selv om jeg ønsker å poengtere at heller ikke mine setninger nødvendigvis har en resultativ tolkning.

4.2 En analyse av konstruksjoner med kopulaverb

Lohndal et al. (2008), jf. delkapittel 2.3, la ned et teoretisk grunnarbeid i utarbeidelsen av en potensiell analyse tilknyttet kopulaverbkonstruksjoner i moderne norsk. Det de ikke testet i noe omfang, var setningenes grad av akseptabilitet. Med andre ord om norske språkbrukere fant slike typer setninger akseptable i moderne norsk. En slik undersøkelse har jeg gjennomført gjennom akseptabilitetsvurderingene presentert i kapittel 3 over, og jeg har slik empiriske data som kan forsterke eller svekke deres analyse.

Det jeg vil forsøke på i dette delkapitlet, er å komme frem til en syntaktisk analyse av kopulaverbkonstruksjoner med og uten indirekte objekt i lys av informantundersøkelsen og Lohndal et al. (2008). Jeg vil konkludere med, basert på svarene fra informantundersøkelsene, at den tidligere foreslåtte analysen av kopulaverbkonstruksjoner med indirekte objekt i Lohndal et al., gjengitt som (2) under, er en analyse som synes å kunne forklare informantbedømmelsene.

(2)

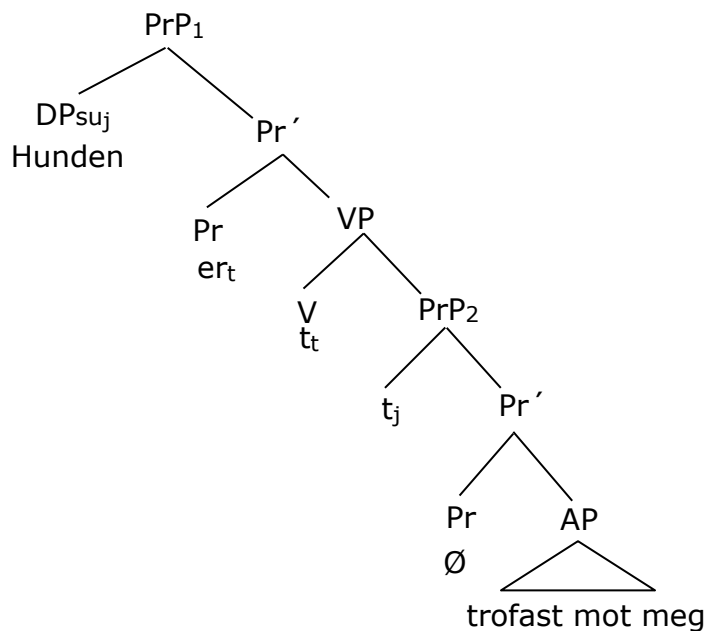

I analysen av kopulaverbkonstruksjonene er det særlig to viktige spørsmål som må stilles: (1) Hvor står kopulaverbet plassert i en analyse av disse setningene? (2) Hvor i strukturen genereres subjektet? For å vise hvilken syntaktisk analyse den komplekse kopulaverbkonstruksjonen med indirekte objekt har (B-setningene), jf. delkapittel 3.4.2, vil jeg først ta utgangspunkt i den

relativt enklere kopulaverbkonstruksjonen uten indirekte objekt (A-setningene). Slik vil jeg forsøke å komme frem til at den presenterte analysen i Lohndal et al. er en riktig analyse.¹⁷

Kopulaverbkonstruksjonene uten indirekte objekt¹⁸ må, basert på informantundersøkelsen, kunne anses som akseptable i moderne norsk. Hele 83% av alle setningene ble gradert som akseptable av informantene. For å vise hva slags syntaktisk struktur en setning med kopulaverb < -IO> kan ha, vil jeg ta utgangspunkt i setningen *Hunden er trofast mot meg*. Jeg vil anta at denne typen setning med kopulaverb < -IO> står i en resultativ ramme, jf. Åfarlis (2007) ramme (1d) presentert som (3) under. Videre vil jeg anta at subjektet i setningen, *hunden*, har flyttet fra subjektlassen i småsetningen <Spes, PrP₂>, og opp til den ytterste <Spes, PrP₁>, i likhet med strukturen til kopulaverb < +IO> (2) over i Lohndal et al. (2008).

(3)

En indikasjon på at denne flyttingen fra <Spes, PrP₂> til <Spes, PrP₁> kan skje, og at setningen står i den resultative rammen, er en av eksempelsetningene fra Næss' (2018, s. 45) masteroppgave:

(4) Detaljenj ble tatt [tj for en lapsus]

¹⁷ Analysen av Lohndal et al. (2008) tilsvare ramme (1e) presentert i Åfarli (2007).

¹⁸ Jeg vil fra nå av skille setningene fra hverandre ved å bruke disse betegnelse: kopulaverb < +IO> og kopulaverb < -IO>

Denne passivsetningen passer også godt inn i Åfarlis (2007) resultative ramme. Legg merke til at subjektet har flyttet fra subjektlassen i småsetningskonstruksjonen *detaljen for en lapsus*, for passiv krever at subjektet flytter fra lengre nede i strukturen. Når det gjelder setninger med kopulaverb ønsker jeg å minne leseren på at den semantisk tomme subjektposisjonen også her kan fylles av enten et formelt subjekt, eller via flytting fra lengre nede i strukturen. Dersom dette stemmer, bør det være mulig å plassere et formelt subjekt i spesifikatorposisjonen til <Spes, PrP₁> i setningen *Hunden er trofast mot meg*, slik at subjektet ikke trenger å flytte:

(5) Det er en hund trofast mot meg

Denne setningen fremstår ikke som uakseptabel eller spesielt avvikende, og er i tråd med Åfarli sin enkle resultative ramme. Det denne setningen sier, er at det eksisterer en hund i denne verden, og denne hunden er trofast mot meg. Basert på disse eksemplene er det rimelig å anta at subjektet i kopulaverbkonstruksjonene <-IO> som har blitt testet (A-setningene), er generert i spesifikatorposisjonen til den innerste <Spes, PrP> i grunnstrukturen, før det flytter videre for å fylle den tomme subjektposisjonen til den ytterste <Spes, PrP>. Denne posisjonen kan også fylles av det formelle subjektet *det*, som videre bekrefter hypotesen om at subjektet kan genereres i den innerste <Spes, PrP> i disse typer setninger. Dette er også med på å bekrefte at kopulaverb <-IO> stemmer overens med Åfarlis resultative ramme. Se (6) for videre støtte for at flytting mellom <Spes, PrP> og plassering av formelt subjekt tillates i resultative rammer, i passivkonstruksjonene (6b-c):

(6)

- a. Vi hamra [steinen flat]
- b. Det ble hamra [en stein flat]
- c. En steinj ble hamra [tj flat]

Det neste spørsmålet å besvare er hvor kopulaverb genereres i kopulaverbkonstruksjonene <-IO>. I delkapittel 2.3 gjorde jeg rede for Lohndal et al. (2008) sin hypotese om at universell grammatikk må tillate at kopulaverb kan genereres direkte i Pr-kjernen, i tillegg til at det kan genereres i kjernen til en egen VP hvor det siden flytter til Pr-kjernen. Jeg vil anta sistnevnte analyse, hvor kopulaverbet starter i V-kjernen og siden flytter til Pr-kjernen for å oppfylle rollen som synliggjør predikasjonsoperatoren.

Bowers (1993) argumenter for at alle hovedverb inneholder kimen til å bli en predikasjonsoperator, som verbet siden får ved flytte til Pr-kjernen. Kopulaverbet er det

fungerende hovedverbet i alle de presenterte kopulaverbkonstruksjonene i informantundersøkelsen, slik at det vil være rimelig å anta at kopulaverbet, i likhet med andre hovedverb, har flyttet fra en V-kjerne og videre til Pr-kjernen i overflatestrukturen (Eide & Åfarli, 1999, s. 171). Videre har jeg vist over at kopulaverb <-IO> passer fint inn i den resultative rammen (Åfarli, 2007), og den rammen består av PrP, VP, PrP. Til sist vil jeg bruke kopulaverb <+IO> som et argument for at kopulaverb <-IO> skal inneholde en VP. Dette vil gi rom for at kopulaverb <-IO> kan utstyres med et indirekte objekt i den kanoniske posisjonen til IO (<Spes, VP>), og slike åpne opp for analysen i Lohndal et al. (2008) og Åfarlis (2007) ditransitiv-resultative ramme (1e).¹⁹ Med analysen av kopulaverb <-IO> som utgangspunkt, bør en lignende tolkning av subjektets og kopulaverbets posisjon kunne fremstilles i analysen av kopulaverb <+IO>. Dersom forskjellene mellom rammene kun er i vekslingen mellom <-IO> og <+IO>, er det rimelig å anta at subjektet i disse setningene også er generert nede i strukturen, og siden flyttet fra <Spes, PrP₂> til <Spes, PrP₁>. Videre vil kopulaverbet på samme måte være generert i V-kjernen som antatt over. Dette vil i så fall være i overenstemmelse med analysen presentert i Lohndal et al. (2008).

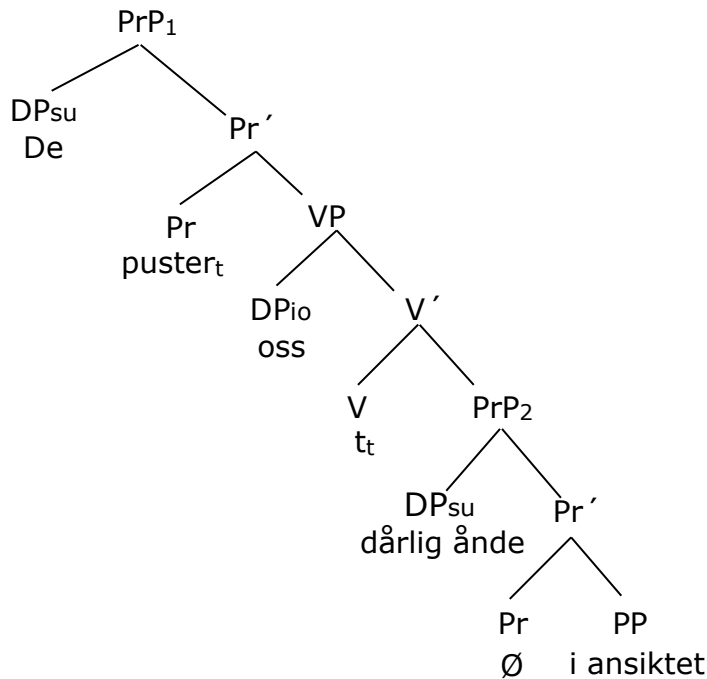
Resultatene knyttet til kopulaverb <+IO> viser at informantene har gradert 62% av B-setningene (underkapittel 3.4.2) som akseptable. Sammenlignet med A- og C-setningenes grad av akseptabilitet (83%) er det relativt stor forskjell. Jeg vil ikke gå nærmere inn på spekulasjoner om hvorfor denne forskjellen er så stor, på tross av at informantene tilsynelatende graderer alle tre setningstypene som akseptable.²⁰ Det interessante funnet er at disse setningene graderes i så stor grad over D-setningene (5,5%) at det må kunne antas at kopulaverbkonstruksjonene med indirekte objekt er velfungerende i moderne norsk, selv om de neppe opptre hyppig i hverken tale eller skriftspråk i dag. Brøseth (1997) kunne, som vist i delkapittel 2.2, fortelle at slike typer setninger ikke var uvanlige så sent som i 1997, men jeg har dessverre ikke hatt muligheten til å foreta et søk i korpus i forbindelse med denne masteroppgaven. For å videre sjekke graden av akseptabilitet knyttet til komplekse kopulaverbkonstruksjoner med indirekte objekt, vil det kunne være nødvendig å foreta flere korpusøk for å finne videre indikasjoner på om slike konstruksjoner tas i bruk i skriftspråket i noen grad.

¹⁹ Kopulaverbkonstruksjonene uten indirekte objekt trenger strengt talt ikke å inneholde en verbprojeksjon, ifølge Lohndal et al. (2008) sin hypotese om at kopulaverb kan genereres både i V-kjernen og i Pr-kjernen, alt etter hvilke argumenter den må lisensiere. Jeg vil uansett, av økonomiske grunner, anta at både kopulaverb <-IO> og kopulaverb <+IO> består av en verbprojeksjon i min analyse.

²⁰ Det ble nevnt i metodedelene, som en av «svakhetene» til akseptabilitetsvurderinger som *forced choice*, at metoden ikke kan si noe om graden av forskjellen mellom de ulike studieobjektene. Selv om forskjellen mellom B-setningenes 62% er et stykke opp til A- og C-setningenes 83%, kan ikke metoden gi noen klare indikasjoner på bakgrunnen for dette. Annet enn at to av setningstypene er mer akseptable enn den ene. Jeg henviser igjen leseren til fotnote 12 (s. 33) som kan gi en liten indikasjon på at dette har med en gradvis språkutvikling å gjøre.

Som et argument for at subjektet i setningene med kopulaverb < +IO> har foretatt en flytting fra <Spes, PrP₂>, vil jeg ta utgangspunkt i Åfarli (2007) sin setning *De puster oss dårlig ånde i ansiktet* (s. 5), som står i den ditransitiv-resultative rammen (1e) i (7):

(7)

Dersom subjektet i kopulaverbkonstruksjonene < +IO> jeg har undersøkt, har foretatt en flytting på samme måte som i setningene med < -IO>, burde det samme være en mulighet for småsetningssubjektet *dårlig ånde* i setningen over, m.h.t flytting, formelt subjekt eller passivisering, jf. (8):

- (8)
- a. Dårlig ånde_j blir puset oss [_j (Ø) i ansiktet av dem]
 - b. Det pustes oss [dårlig ånde (Ø) i ansiktet av dem]
 - c. Det blir puset oss [dårlig ånde (Ø) i ansiktet av dem]
 - d. En dårlig ånde_j pustes oss [_j (Ø) i ansiktet av dem]

Disse setningene tyder på at også den ditransitiv-resultative rammen legger til rette for at småsetningssubjektet kan flytte på seg. Predikasjonsoperatoren i småsetningene (8a-d) er ikke fonetisk realisert og er derfor merket med symbolet for den tomme posisjonen (Ø). Dersom

dette stemmer, må det også være mulig at subjektet i kopulaverbkonstruksjonene < +IO> kan flytte, eller bli værende i sin originale <Spes, PrP₂> ved at det settes inn et formelt subjekt.

Jeg tar igjen utgangspunkt i setningen *Hunden er trofast mot meg* med kopulaverb < -IO>, repetert som *Hunden er meg trofast* med kopulaverb < +IO> (9):

(9)

- a. Det er meg [en hund (Ø) trofast]
- b. Hunden_j er meg [_j (Ø) trofast]
- c. En hund_j er meg [_j (Ø) trofast]

I likhet med setningene med kopulaverb < -IO> kan småsetningssubjektet enten bli værende i <Spes, PrP₂> eller foreta en flytting til <Spes, PrP₁> for å fylle subjektposisjonen. Dersom subjektet flytter, vil det motta det attributive trekket *trofast* ved å være generert i subjektposisjonen til den innerste predikasjonsfrasen som rommer predikatet *trofast*. Det vil her bli tilført denne egenskapen via predikasjonsoperatoren i den innerste Pr-kjernen, som i disse småsetningene ikke er fonetisk realisert, i likhet med setningene i (8). Jeg tar dette som en klar indikasjon på at subjektet er generert i <Spes, PrP₂> i kopulaverbkonstruksjonene < +IO>, på samme måte som de tilsvarende setningene med kopulaverb < -IO>. Subjektet er derimot ikke nødt til å foreta denne flyttingen til <Spes, PrP₁>, og kan forbli i den innerste subjektposisjonen ved innsettelse av det formelle subjektet *det* i den ytterste <Spes, PrP>.

I motsetning til kopulaverbkonstruksjonene < -IO> vil kopulaverbet alltid måtte bli generert i en V-kjerne i kopulaverbkonstruksjonene < +IO>.²¹ Dette vil tillate at det indirekte objektet kan generes i sin kanoniske posisjon i <Spes, VP>. Jeg har vist til at konstruksjonene med kopulaverb og indirekte objekt passer godt inn i Åfarli (2007) sin ditranstive-resultative ramme (1e), hvor han antar at verbet i setningen blir generert i V-kjernen og siden flytter til Pr-kjernen. Jeg vil ikke gå nærmere inn på hvor kopulaverbet blir generert, men antar, basert på den foreliggende diskusjonen og resonnementene over, samt strukturen i Åfarli (2007) og Lohndal et al. (2008), at kopulaverb blir generert i V-kjernen, i alle fall i setninger som også rommer et indirekte objekt.

Analysen byr likevel fortsatt på et problem konstruert av selve strukturen. Hverken analysen i Lohndal et al. (2008) eller min egen gjør så langt rede for flyttingsrestriksjoner introdusert av strukturen. Dette gjelder særlig teorier om relativisert minimalitet og A-flytting

²¹ Se fotnote 19 (s. 41).

(DP/argument-flytting). Dersom man følger den foreliggende analysen helt ut, vil et problem oppstå dersom man forsøker å forklare hvordan subjektet i <Spes, PrP₂> har flyttet over den nærmeste relevante landingsposisjon for A-flytting i strukturen, nemlig <Spes, VP> (Åfarli & Eide, 2003, s. 248). Denne spesifikatorposisjonen er fylt av det indirekte objektet, og derfor, om man følger relativisert minimalitet, skulle det ikke være mulig for subjektet i den innerste <Spes, PrP₂> å flytte videre til <Spes, PrP₁>, slik jeg har vist over. Den utvidede analysen av kopulaverbkonstruksjonene vil gi videre evidens for at kopulaverbet blir generert i V-kjernen, og forsterke den foreliggende drøftingen. Denne problemstillingen vil jeg komme tilbake til og finne en løsning på i delkapittel 4.3, hvor jeg vil vise til teorier knyttet til flytting, og det Hornstein et al. (2005) kaller for *Extended Minimal Domain* og *Equidistance*.

4.3 En ekstra problematikk: flyttingsrestriksjoner

Den presenterte analysen i delkapittel 4.2 byr, som forklart avslutningsvis over, på et problem tilknyttet relativisert minimalitet og A-flytting. Hovedproblemet er at subjektet i <Spes, PrP₂> foretar en «ulovlig» A-flytting forbi den nærmeste relevante posisjonen for argumenter. Ifølge teorien om relativisert minimalitet (Åfarli & Eide, 2003; Hornstein et al., 2005) burde dette subjektet ha foretatt den «lovlige» flyttingen til <Spes, VP>, og deretter flyttet videre til <Spes, PrP₁>. I del 4.2 gjorde jeg rede for at en slik A-flytting fra <Spes, PrP₂> til <Spes, PrP₁> kan ta sted i strukturene med kopulaverb <+IO>, jf. (2). Jeg har også antatt at subjektet flytter på samme måte i kopulaverbkonstruksjoner <+IO> som i kopulaverbkonstruksjoner <-IO>. Jeg vil i dette delkapitlet vise til en teori av Noam Chomsky (1993) gjengitt i Hornstein et al. (2005) som kan forklare hvordan denne flyttingen kan skje som et unntak til relativisert minimalitet. Denne utvidede analysen vil gi støtte for at kopulaverbet har blitt generert i V-kjernen i setningene med kopulaverb <+IO>, og bekrefte at det er mulig for subjektet i <Spes, PrP₂> å foreta en flytting forbi den nærmeste A-posisjonen i <Spes, VP>, på tross av det indirekte objektet i strukturen, slik at det indirekte objektet kan bli generert og bli værende i sin kanoniske posisjon i strukturen med kopulaverb og indirekte objekt.

Før jeg går inn i diskusjonen, er det et par nødvendige begrepsavklaringer som må gjøres, blant annet angående prinsippet om relativisert minimalitet og hypotesene til Hornstein et al. (2005) om *Extended Minimal Domain* og *Equidistance*.²² Prinsippet om relativisert minimalitet, eller prinsippet om kortest mulig flytting, kan kort oppsummeres slik (Åfarli & Eide, 2003, s. 249):

²² Jeg vil fra nå av kalle *equidistance* for ekvidistanse (egen oversettelse), bortsett fra i begrepsforklaringen gitt i (15).

(11)

Prinsippet om relativisert minimalitet

Flytting må alltid skje til den nærmeste relevante posisjonstypen, slik:

- a. Kjerneflytting til nærmeste kjerneposisjon
- b. A-flytting til nærmeste A-posisjon²³
- c. A'-flytting til nærmeste A'-posisjon

Problematikken som den presenterte strukturen i delkapittel 4.2 aktualiserer, er knyttet til et brudd på A-flytting. Subjektet i <Spes, PrP₂> skal ikke kunne tillates å flytte forbi <Spes, VP>, slik den gjør. Dette kunne i teorien vært et sterkt motargument mot den presenterte strukturen i denne masteroppgaven.

Hornstein et al. (2005) har en løsning på problemer knyttet til brudd på relativisert minimalitet. Deres hypoteser om *Extended Minimal Domain* og ekvidistanse kan forklare hvordan slike «ulovlige» flyttingsprosesser kan tillates (Hornstein et al., 2005, s. 150-151). Prinsippet om *Extended Minimal Domain* tar utgangspunkt i en adaptert versjon av Chomskys (1993) teori om *Minimal Domain*, forklart av Hornstein et al. (2005, s. 149) slik (12):

(12)

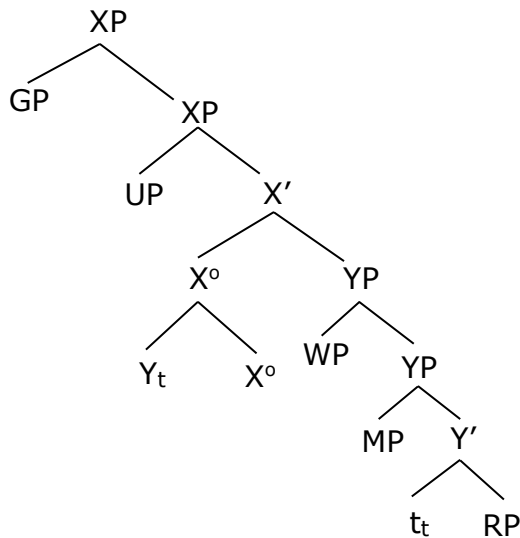
Minimal Domain

The Minimal Domain of α , or MindD(α), is the set of categories immediately contained or immediately dominated by projections of the head α , excluding projections of α .

For å bryte ned denne teorien og komme frem til teorien om *Extended Minimal Domain*, vil jeg vise til Hornstein et al. (2005, s. 149) sin eksemplifisering av teorien gjennom deres struktur i (13) under:

²³ I tillegg til <Spes, VP> regnes også <Spes, TP> som A-posisjon (Åfarli & Eide, 2003, s. 249). I denne analysen vil ikke <Spes, TP> være av relevans, men jeg vil anta at den er en del av en videre funksjonell analyse.

(13)

Hornstein et al. (2005) forklarer at ifølge prinsippet i (12), vil $\text{MinD}([X^\circ, X^\circ])$ i (13) omfatte $[YP, YP]$ (komplementet til X°), Y (kjernen sammenslått med X°), UP (spesifikatoren til X°), GP (adjungeringen til XP) og WP .²⁴ Videre forklarer de det minimale domenet til Y ($\text{MinD}(Y)$), som består av WP , MP og RP , før Y flytter og slår seg sammen med X° (Hornstein et al., 2005, s. 149). Spørsmålet er hva som skjer etter at Y flytter. Hornstein et al. (2005) forklarer det slik: «Recall that within GB, a moved head in a sense preserves the relations it establishes before moving (...). As a starting point, let's then assume that movement of a head Y extends its MinD » (s. 149). Denne forklaringen tar de i bruk for å støtte opp om deres (Hornstein et al., 2005, s. 150) definisjon av *Extended Minimal Domain* gitt i (14):

(14)

Extended Minimal Domain

The MinD of a chain formed by adjoining the head Y° to the head X° is the union of $\text{MinD}(Y^\circ)$ and $\text{MinD}(X^\circ)$, excluding projections of Y° .

Ifølge (14), vil en flyttet kjerne, som Y i (13), kunne delta i flere relasjoner enn det tidligere gjorde før flyttingen fant sted (Hornstein et al., 2005, s. 150). Slik vil kategoriene som inngår i $\text{MinD}(Y^\circ)$ bli slått sammen med kategoriene til $\text{MinD}(X^\circ)$. Derav, etter at Y flytter, vil den

²⁴ Jeg vil gjengi Hornstein (2005) et al. sin forklaring av forholdet mellom WP og X' i strukturen over: «Notice that although WP is only immediately contained by $[YP, YP]$, it's immediately dominated by X' ; hence, WP also falls within $\text{MinD}([X^\circ, X^\circ])$ » (s. 149).

kunne etablere syntaktiske relasjoner med UP og GP i (13) i tillegg til WP, MP og RP. Det kreves en siste begrepsforklaring for å kunne forklare den tilsynelatende ulovlige flyttingen til subjektet i <PrP₂> i min analyse, nemlig ekvidistanse (15) (Hornstein et al., 2005, s. 163):

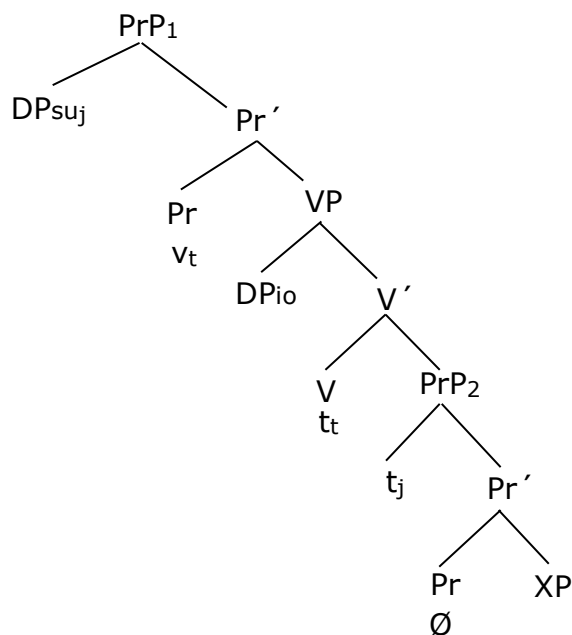
(15)

Equidistance

If two positions α and β are in the same MinD, they are equidistant from any other position.

For å forklare disse fenomenene i forhold til min analyse, vil jeg ta utgangspunkt i strukturen til (2) gjengitt som (16) uten leksikalske element:

(16)

Denne ditransitiv-resultative rammen, i henhold til Åfarlis (2007) ramme i (1-e), er strukturen presentert i delkapittel 4.2 om kopulaverbkonstruksjoner <+IO>. Ved hjelp av denne strukturen og prinsippene om *Extended Minimal Domain* og ekvidistanse, vil jeg kunne komme frem til hvordan subjektet i <Spes, PrP₂> har flyttet forbi A-posisjonen i <Spes, VP>. Før verbet i V-kjernen flytter til Pr-kjernen, dominerer MinD (V) blant annet <Spes, PrP₂>. Det betyr at når

verbet²⁵ foretar sin obligatoriske flytting opp til Pr-kjernen i (16), vil MinD (V) danne en union, i tråd med prinsippet om *Extended Minimal Domain* (14), sammen med MinD (Pr), hvilket betyr at verbet nå kan danne syntaktiske relasjoner med blant annet <Spes, PrP₁>. Videre vil, ifølge prinsippet om ekvidistanse (15), <Spes, VP> og <Spes, PrP₁> nå være ekvidistante fra hverandre, ettersom de nå er en del av den samme MinD-en, eller minimale domenet, på grunn av verbets flytting.

Denne presenterte løsningen på A-flyttingsrestriksjonen vil ikke bare løse problemet tilknyttet den tilsynelatende «ulovlige» flyttingen til subjektet i <Spes, PrP₂>, den vil også gi videre evidens for at kopulaverb blir generert i V-kjernen. Legg merke til at dersom verbet ikke flytter til Pr-kjernen, vil heller ikke MinD (V) og MinD (Pr) kunne slå sammen, og dermed vil ikke subjektet kunne foreta en flytting til <Spes, PrP₁>, da <Spes, VP> og <Spes, PrP₁> ikke lenger vil være ekvidistante fra hverandre på grunn av mangelen på verbets flytting. Dette utelukker også enhver tanke om at det indirekte objektet kan bli analysert som generert i en annen posisjon enn <Spes, VP> i kopulaverbkonstruksjoner med indirekte objekt, da den ikke forhindrer flyttingen av subjektet i sin kanoniske posisjon. Kopulaverbet blir, i alle fall i strukturer med indirekte objekt, generert i V-kjernen, først og fremst for å lisensiere argumentposisjonen til det indirekte objektet. Kopulaverbet må videre foreta en flytting til Pr-kjernen for at MinD (V) og MinD (Pr) kan slå seg sammen. Dette vil igjen åpne for at verbet kan danne nye syntaktiske relasjoner med subjektplassen i <Spes, PrP₁>, danne nødvendige predikasjonsrelasjoner (Bowers, 1993), og åpne for at subjektet kan flytte forbi det indirekte objekt basert på teorien om ekvidistanse (Hornstein et al., 2005). Jeg viste tidligere, i del 4.2, at en slik flyttingsprosess er mulig ved hjelp av å vise til innsettelse av det formelle subjektet *det*, og ved å la småsetningssubjektet bli stående i sin kanoniske plass i <Spes, PrP₂>. Jeg vil også i slike tilfeller, hvor det formelle subjektet blir plassert i <Spes, PrP₁>, anta at kopulaverbet foretar en flytting fra V-kjernen til Pr-kjernen, men her for å danne nødvendige predikasjonsrelasjoner, og samtidig åpne opp for at småsetningssubjektet kan foreta en flytting dersom det blir nødvendig. På denne måten vil kopulaverbkonstruksjoner med indirekte objekt, både med formelt subjekt og subjekt via flytting, ha den samme strukturen som den ditransitiv-resultative rammen i (1e).

²⁵ Dersom leksikalske element hadde vært plassert i strukturen, ville verbet i denne sammenhengen fortsatt vært kopulaverbet *være*. Jeg har derimot valgt å unnlate å bruke leksikalske element her.

4.4 En analyse av konstruksjoner med predikasjonspartikkelen *som*

Avslutningsvis i analysen er det interessant å kort komme inn på setningene med predikasjonspartikkelen *som*, både med uten indirekte objekt.²⁶ Predikasjonspartikkel <-IO> har, i likhet med koplaverb <-IO>, fått hele 83% av alle setningene akseptert av informantene. Slike småsetningskonstruksjoner med *som* i Pr-kjernen, jf. underkapittel 3.4.1, er blitt nøye analysert i tidligere forskning (Eide, 1996; Eide & Åfarli 1999; Åfarli & Eide, 2000; Åfarli 2007; Næss 2018), og jeg vil derfor ikke gå dypt inn i analyser om hvorfor disse setningene fungerer. Det betyr ikke at konstruksjoner med predikasjonspartikkelen blir helt ignorert, men at tidligere undersøkelser kan ses på som et teoretisk bakteppe. Jeg vil gi et par eksempler innledningsvis, før jeg kort forklarer hvorfor setningene med predikasjonspartikkelen *som* og indirekte objekt (D-setningene) er ugrammatikalske i moderne norsk.

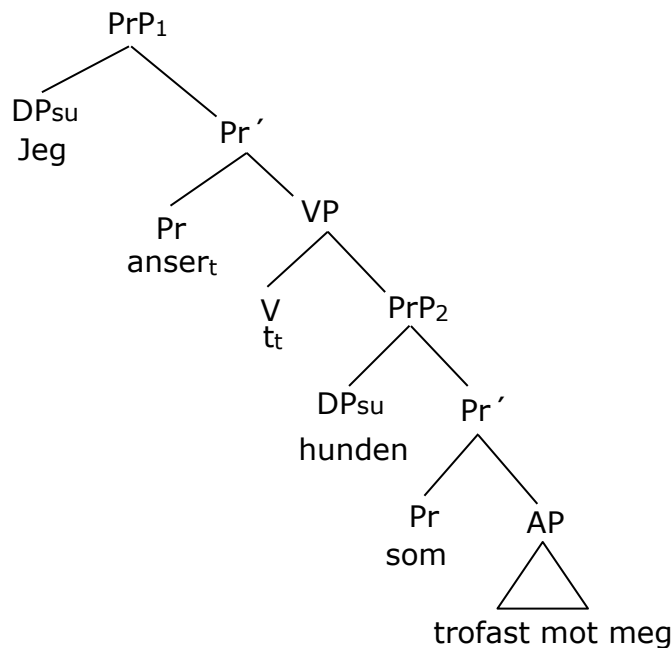
For å vise hva slags syntaktisk struktur en ikke-verbal småsetning med predikasjonspartikkelen *som* <-IO> har, vil jeg ta utgangspunkt i den samme eksempelsetningen brukt for å forklare koplaverb <-IO>, men her sammen med hovedsetningen, *Jeg anser* (17):

(17) Jeg anser hunden som trofast mot meg

Jeg vil foreslå en syntaktisk struktur av setningen (17) i (18) under, hvor elementene er plassert i den resultative rammen (1d) i Åfarli (2007):

²⁶ Jeg vil fra nå av referere til disse setningene som *som* <-IO> og *som* <+IO>, for å speile koplaverbkonstruksjonene i 4.2 tidligere.

(18)

I hovedsetningen har hovedverbet *anse* flyttet fra sin kanoniske posisjon i V-kjernen og opp til Pr-kjernen i hovedsetningen, mens subjektet i hovedsetningen står i sin kanoniske posisjon i <Spes, PrP₁>. I småsetningen blir *hunden* analysert som subjektet ved at denne DP-en står i spesifikatorposisjonen til <Spes, PrP₂>, mens *trofast mot meg* blir analysert som predikatet til subjektet. Kjerneposisjonen i den innerste predikasjonsfrasen er fylt av partikkelen *som* i Pr-kjernen. Denne analysen passer godt inn i den resultative rammen i Åfarli (2007) og Næss' (2018) analyse av ikke-verbale småsetninger, og oppfyller predikasjonsrelasjonene presentert i Bowers (1993).

Det interessante med predikasjonspartiklene i ikke-verbale småsetninger, er at de ofte fungerer som kasustransmittere, slik at kasustrekket til småsetningssubjektet overføres via partikkelen til DP-predikatet i småsetningen. Videre vil som regel ikke partikkelen *som* opptre i omgivelse med et predikativt adjektiv, da adjektiver ikke trenger kasus i moderne norsk, i motsetning til alle fonetisk realiserte DP-er (Eide & Åfarli, 1999, s. 162). Faktisk skriver Eide og Åfarli (1999) at det er forbudt for *som* å eksistere i slike situasjoner (s. 160):

(19) Vi fant [Marit [(**som*) naken/ **(som)* nervevrak]]

Eide og Åfarli (1999) mener derimot at det finnes unntak - kategoriserende verb (s. 163). Næss (2018) har forklart dette unntaket slik: «Disse verbene gjør ikke krav på at relasjonen i småsetningen skal være objektiv eller en reell beskrivelse av et saksforhold, noe som betyr at

det likevel behøves en fylt Pr-kjerne som kan fungere som modalmarkør» (s. 52). For å illustrere kravet et kategoriserende verb påtvinger leksikaliseringen av Pr-kjernen, vil jeg igjen ta i bruk setningen brukt over i (17) *Jeg anser hunden som trofast mot meg* i (20):

- (20) a. Jeg anser hunden som trofast mot meg
b. *Jeg anser hunden (Ø) trofast mot meg

Det kategoriserende verbet tvinger frem en leksikalisert predikasjonsoperator i småsetningen (20a).²⁷ Dette illustreres i (20b) hvor setningen blir ugrammatisk dersom partikkelen blir utelatt, selv om denne ikke har noen DP-predikativ å overføre et kasustrekk til. Setningene med *som* < -IO > passer fint inn i Åfarlis (2007) generelle resultative ramme (1d), og har blitt gradert som akseptable av informantene. Jeg vil derfor ikke gå nøyere inn på analysen av disse setningene i min oppgave. Særlig fordi denne setningstypen med predikasjonspartikkelen *som* har blitt undersøkt i så stor grad i tidligere analyser.

Avslutningsvis ønsker jeg å forklare hvorfor setningene med *som* < +IO > etter alt å dømme bør regnes som ugrammatisk (21):

- (21) *Jeg anser hunden som meg trofast

Jeg vil argumentere for at slike konstruksjoner ikke kan fungere syntaktisk på grunn av mangelen på lisensiering av indirekte objekt-argumenter som igjen skyldes mangelen på verbprojeksjon. I motsetning til konstruksjonene med kopulaverb < +IO >, hvor VP-en til kopulaverbet kan lisensiere det indirekte objekt-argumentet, kan rett og slett ikke den ikke-verbale predikasjonspartikkelen *som* gi rom for en IO-lisensierende VP. Disse konstruksjonene vil derfor heller ikke kunne passe inn i den ditransitiv-resultative rammen (1e) i Åfarli (2007), da de ikke rommer en verbprojeksjon. De vil heller ikke kunne plasseres i den enkle resultative rammen (1d), i motsetning til *som* < -IO >, da de inneholder for mange elementer, og ved at de inneholder det som, ved første øyekast, kan tolkes som et indirekte objekt-argument, noe rammen (1d) ikke gir rom for. De presenterte argumentene, i tillegg til informantenes klare svar, gir meg altså belegg for å kunne regne konstruksjoner med predikasjonspartikkelen *som* og indirekte objekt som ugrammatisk i moderne norsk.

²⁷ Næss (2018) viser til eksempler med de kategoriserende verbene *kalle*, *anse* og *erklære* som ikke alltid behøver en fylt Pr-kjerne (s. 53). Jeg vil ikke gå nærmere inn på årsakene bak dette i min oppgave.

Akseptabilitetsvurderingen viser likevel at 5,5% av disse setningene har blitt gradert som akseptable i norsk. Det kan selvfølgelig være mulige syntaktiske forklaringer på hvorfor disse konstruksjonene blir akseptert av enkelte av informantene, slik som for eksempel at det i eksepsjonelle tilfeller kan eksistere en «fantomprojeksjon» innad i strukturen som *kan* lisensiere indirekte objekt-argumenter, eller at det er noe annet innad i predikasjonsfrasen som kan lisensiere argumentene. Det er også mulig å tenke seg at informantene har projisert sin mentale grammatikk av strukturen til ramme (1e) over på disse, liknende konstruksjonene. Å skulle utforske dette i detalj blir derimot for omfattende for denne masteroppgaven, og jeg vil derfor ikke begi meg ut på noen videre diskusjon av disse kompliserte konstruksjonene i denne omgangen.

5 Konklusjon

Min overordnede ambisjon med denne masteroppgaven har vært å finne strukturen til setninger med kopulaverb og predikasjonspartikkelen *som* med og uten indirekte objekt. Konkret har jeg forsøkt å vise at kopulaverb kan projisere en verbfrase og genereres direkte i verbkjernen, for siden å flytte til Pr-kjernen. Jeg har valgt å undersøke slike konstruksjoner med utgangspunkt i Åfarli (2007) sin nykonstruksjonistiske rammeteori.

Det viktigste aspektet ved denne masteroppgaven er undersøkelsen av den empiriske gehalten i påstandene presentert i Lohndal et al. (2008). Den empiriske datainnsamlingen jeg har gjort gjennom akseptabilitetsvurderinger, har i stor grad vært med på å kaste nytt lys over artikkelens konklusjoner. Mine data viser at informantene graderer kopulaverbkonstruksjoner med indirekte objekt som akseptable i moderne norsk. Dataene viser i tillegg at tilsvarende konstruksjoner med predikasjonspartikkelen *som* og indirekte objekt blir gradert som ikke-akseptable av de samme informantene. Disse empiriske funnene har i stor grad vært med på å forsterke hypotesen om at kopulaverb kan projisere en egen verbfrase. Dette støtter hypotesen min om at konstruksjoner med predikasjonspartikkelen *som* ikke kan lisensiere indirekte objektargument, da konstruksjonen ikke inneholder et verb, og derfor ingen verbfrase som rommer et slikt argument i den obligatoriske plassen for indirekte objekt i <Spes, VP>.

En analyse av konstruksjonene med kopulaverb og indirekte objekt har tidligere blitt foreslått i Lohndal et al. (2008), som antar at slike konstruksjoner består av en struktur med dobbel predikasjonsfrase, og hvor kopulaverbet blir generert i en egen verbkjerne. Jeg har vist at kopulaverbkonstruksjonene med indirekte objekt passer inn i den ditransitiv-resultative rammen foreslått i Åfarli (2007). Denne analysen sammenfaller med strukturen presentert i Lohndal et al. (2008), men dette ble ikke gjort rede for i artikkelen. Jeg foreslår derfor å analysere kopulaverbkonstruksjoner med indirekte objekt med utgangspunkt i den ditransitiv-resultative rammen for å inkorporere analysen av disse konstruksjonene i den eksisterende rammeteorien. Det oppstår derimot et problem knyttet til den semantiske tolkningen av disse konstruksjonene, hvor man kan stille spørsmålsteget ved hvorvidt disse konstruksjonene bør ha en resultativ lesning. Jeg foreslår, i tråd med analysene i Næss (2018), at den iboende rammesemantikken til kopulaverbkonstruksjoner med indirekte objekt kan ha en langt mer rudimentær og abstrakt tolkning, og bør derfor analyseres med en statisk rammesemantikk.

For å forklare hvorfor informantene har gradert konstruksjonene med kopulaverb og predikasjonspartikkelen *som* og indirekte objekt så ulikt, har jeg argumentert for at dette har med eksistensen av verbet å gjøre. Dette argumentet fremmet jeg på bakgrunn av den gjennomførte akseptabilitetsvurderingen, og det faktum at konstruksjonene med predikasjonspartikkelen *som* og indirekte objekt ikke inneholder et verb, hvilket begrunner hvorfor den ikke kan lisensiere indirekte objekt-argument. Sistnevnte faktor har jeg presentert som hovedargument for hvorfor konstruksjonene med predikasjonspartikkelen og indirekte objekt har blitt gradert som ikke-akseptable i moderne norsk. Videre har jeg vist at kopulaverbkonstruksjoner med indirekte objekt må romme en verbprojeksjon. Dette støtter antakelsen om at kopulaverb kan projisere en egen verbfrase.

For å videre støtte denne antakelsen har jeg vist til en problematikk knyttet til flyttingsrestriksjoner med utgangspunkt i analysene i Hornstein et al. (2005). Jeg har vist at ved å tillate en analyse hvor man antar at kopulaverbet flyttes fra en V-kjerne til en Pr-kjerne, åpner man samtidig opp for at MinD(V) og MinD(Pr) kan slås sammen. Dette gir rom for at kopulaverbet kan delta i flere syntaktiske relasjoner, blant annet med spesifikatorposisjonen til den ytterste predikasjonsfrasen, som igjen åpner opp for at subjektet i den innerste predikasjonsfrasen kan flytte forbi den nærmeste landingsplassen for A-flytting i spesifikatorposisjonen til verbfrasen. Denne flyttingsprosessen kan kun skje som en effekt av verbets flytting fra V-kjernen til Pr-kjernen, som videre forsterker antakelsen om at kopulaverb blir generert i V-kjernen i kopulaverbkonstruksjoner med indirekte objekt. Videre styrker det hypotesen om at slike konstruksjoner passer inn i den ditransitiv-resultative rammen, da jeg har vist at tilsvarende setninger, med andre verb, foretar de samme flyttingsprosessene som konstruksjonene med kopulaverbet gjør. Kopulaverbet lisensierer det indirekte objektet i spesifikatorposisjonen sin, og foretar siden en obligatorisk flytting til Pr-kjernen for å oppfylle nødvendige predikasjonsrelasjoner, på lik linje med hovedverb. Avslutningsvis har jeg vist hvordan denne utvidede analysen kan åpne opp for at subjektet kan foreta den avanserte flyttingen gjennom sammenslåingen av MinD(V) og MinD(Pr).

6 Litteratur

- Bowers, J. (1993). The Syntax of Predication. *Linguistic Inquiry*, 24(4), s. 591-656.
- Brøseth, H. (1997). *Dobbelt objekt og tilgrensende konstruksjoner i moderne norsk* (Hovedfagsoppgave). NTNU, Trondheim.
- Chomsky, N. (1993). A minimalist program for linguistic theory. I Hale, K & Keyser, S.J (Red.), *The View from Building 20: Essays in Linguistics in Honor of Sylvain Bromberger*, s. 1-52. Cambridge, MA: MIT Press. [Reprint i Chomsky (1995), s.167-217].
- Eide, K.M. (1996). *Som-predikativer* (Hovedfagsoppgave). NTNU, Trondheim.
- Eide, K.M & Åfarli, T. A. (1999). The Syntactic Disguises of the Predication Operator. I Platzack, C & Svantesson, J-O (Red.), *Studia Linguistica*, 53(2), s. 155-181.
- Eik, R. (2014). *Setninger med possessivt objekt i norsk – Ein nykonstruksjonistisk analyse av setninger som «ho tråkka han på foten »* (Mastergradsavhandling). NTNU, Trondheim.
- Hornstein, N, Nunes, J. & Grohmann, K.K. (2005). *Understanding minimalism*. New York: Cambridge University Press.
- Hårstad, S, Lohndal, T & Mæhlum, B. (2017). *Innganger. Teori og metode i språkvitenskapen*. Oslo: Cappelen akademisk.
- Johannessen, J.B. (2003). Innsamling av språklige data: Informanter, introspeksjon og korpus. I Johannessen, J.B (Red.), *På språkjakt - Problemer og utfordringer i språkvitenskapelig datainnsamling*, s. 133-168. Oslo: Unipub AS.
- Lohndal, T. (2006). The phrase structure of the copula. *Working Papers in Scandinavian Syntax*, 78, s. 37-75.
- Lohndal, T, Nygård, M. & Åfarli, T. A. (2008). The structure of copular clauses in Norwegian. *Working Papers in Scandinavian Syntax*, 82, s. 23-41.
- Næss, M.A. (2018). *Ikke-verbale småsetninger i norsk - En nykonstruksjonistisk analyse av ikke-verbale småsetninger med predikasjonspartiklene til og for* (Mastergradsavhandling). NTNU, Trondheim.
- Nygård, M. (2013). *Discourse ellipsis in spontaneously spoken Norwegian: Clause architecture and licensing conditions* (Doktoravhandling). NTNU, Trondheim.
- Schütze, C.T. & Sprouse, J. (2013). Judgement Data. I Podesva, R. J. & Sharma, D (Red.), *Research Methods in Linguistics*, s. 27-50. Cambridge: Cambridge University Press.

- Western, A. (1921). *Norsk riksmålsgrammatikk for studerende og lærere*. Kristiania: H. Aschehoug & co.
- Áfarli, T.A. (2007). Do verbs have argument structure? I Reuland, E, Bhattacharya, T & Spathas, G (Red.), *Argument Structure*, s. 1-16. Amsterdam: John Benjamins.
- Áfarli, T.A. (2017). Predication in Syntax: Toward a Semantic Explanation of the Subject Requirement. I Stalmaszczyk, P (Red.), *Understanding Predication*, 9, s. 73-97. Frankfurt am Main: Peter Lang Edition.
- Áfarli, T.A. & Eide, K.M. (2000). Subject requirement and predication. *Nordic Journal of Linguistics*, 23(1), s. 27-48.
- Áfarli, T.A. & Eide, K.M. (2003). *Norsk Generativ Syntaks*. Oslo: Novus Forlag.

Masterarbeidets relevans for lektoryrket

I arbeidet med dette masterprosjektet har jeg ervervet meg kunnskap som jeg vil kunne dra nytte av i mitt fremtidige virke som lektor. Jeg har lært å strukturere hverdagen min så vel som min egen arbeidsprosess i løpet av dette spennende og tidkrevende arbeidet. Jeg har gjennom søk i NTNUs elektroniske bibliotek etter relevant faglitteratur og granskning av kilder lært meg å jobbe på en målrettet og strukturert måte. Denne kunnskapen vil ha stor nytteverdi i undervisningen av blant annet digitale og fysiske kilder i fremtidige undervisningstimer i norskfaget, og andre fag, om nettvett og kildesøk.

Videre håper jeg at min innsikt i norsk grammatikk blir en ressurs for elever og min arbeidsplass i fremtiden. Kunnskapsløftet, den gjeldende læreplanen, vektlegger skrijving som en grunnleggende ferdighet i norskfaget. Dersom jeg evner å spre min entusiasme for det norske språket, vil dette kunne være med på å bygge opp om elevenes skriveglede og kunnskaper om norsk språk. Læreplanene i norsk (8-13.trinn) beskriver kompetansemål hvor elevenes evne til å uttrykke seg gjennom ulike formkrav og rikt ordforråd vektlegges. Slike kompetansemål er tett knyttet opp mot tematikken i denne masteroppgaven.

Avslutningsvis vil jeg trekke frem de betydelige ferdighetene jeg har tilegnet meg om grammatikk og menneskets evne til å lære språk. Innen generativ grammatikk forsøker man å se på språket som et speilbilde av en kognitiv eller mental grammatisk kompetanse. Samtidig vil den forsøke å forklare hvordan det er mulig å lære seg et språk, og hvorfor språkets struktur arter seg slik den gjør. Som norsklærer vil en slik kunnskap være nyttig, ikke bare tilknyttet morsmålsbrukere, men også for de elevene som har norsk som sitt andrespråk. De siste tiårene har det vært en økende andel minoritetsspråklige elever i skolen, noe som fører til at det stilles krav til norsklærerens språklige kompetanse. Derfor vil min kunnskap om grammatikk, og denne masteroppgaven være av stor relevans for lektoryrket.

